



ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ  
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

# Εκλογικές τάσεις #13

Δανάη Κολτσιίδα  
Πολιτική Επιστήμονας  
Διευθύντρια ΙΝΠ

Κώστας Πουλάκης  
Μαθηματικός

# ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ



- Οι Εκλογικές Τάσεις δημοσιεύονται ηλεκτρονικά από το Ινστιτούτο Νίκος Πουланτζάς σε περιοδική βάση.

- Στηρίζονται στη διαχρονική καταγραφή, σύγκριση και ανάλυση των ευρημάτων των πολιτικών ερευνών («δημοσκοπήσεων») πανελλαδικής κλίμακας, αλλά και περιφερειακής ή τοπικής εμβέλειας, που δημοσιεύονται στο αντίστοιχο κάθε φορά χρονικό διάστημα από τις αναγνωρισμένες, βάσει του Μητρώου του Ε.Σ.Ρ., εταιρίες.

- Στόχος είναι η ανάλυση της κοινωνικής κίνησης κάθε περιόδου με βάση τα αντίστοιχα δεδομένα και όχι η πρόβλεψη του αποτελέσματος των επόμενων κάθε φορά εκλογών.

- Η ευθύνη του περιεχομένου της ανάλυσης βαρύνει αποκλειστικά τους συγγραφείς.

## Η χρονική περίοδος

**A**ν και παραδοσιακά ο τίτλος που δίνουμε στο εισαγωγικό κεφάλαιο κάθε έκδοσης των **Εκλογικών Τάσεων** κάνει λόγο για **την** χρονική περίοδο (στον ενικό), στην πραγματικότητα η τρέχουσα (13<sup>η</sup>) έκδοση καλύπτει δύο περιόδους. Χρονικά, όπως πάντα, έχουν μεσολαβήσει λίγοι μόνο μήνες από τα μέσα Δεκεμβρίου του 2022 (οπότε και δημοσιεύτηκε η προηγούμενη έκδοση) μέχρι και σήμερα, αρχές Απριλίου του 2023. Όμως με πολιτικούς και κοινωνικούς όρους το τραγικό δυστύχημα της 28<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου στα Τέμπη, οι νεκροί που προκάλεσε, αλλά και ο χειρισμός που ακολούθησε από την πλευρά της κυβέρνησης, αποτελεί κατά πολλούς τρόπους ένα **σημείο τομής**.

Πρώτα απ' όλα, το ίδιο το γεγονός -ο θάνατος τόσων ανθρώπων, και μάλιστα στην πλειοψηφία τους νέων, σε ένα δυστύχημα που όλα δείχνουν πως θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί αν υπήρχαν κάποιες, έστω και υποτυπώδεις, δικλείδες ασφαλείας στο σιδηροδρομικό δίκτυο- προκάλεσε και εξακολουθεί να προκαλεί σοκ, θλίψη αλλά και οργή. Η εικόνα ενός φοιτητή ή μιας φοιτήτριας που φεύγει από το σπίτι του/της μετά από ένα τριήμερο για να γυρίσει στην πόλη των σπουδών του/της είναι (οδυνηρά πια) οικεία σε όλους σχεδόν τους Έλληνες και τις Ελληνίδες: **ο καθένας και η καθεμία μπορούσε να δει στο τρένο αυτό τον εαυτό του/της ή το παιδί του/της**. Δεν είναι τυχαία ούτε η μαζικότητα των συγκεντρώσεων και των διαδηλώσεων που ακολούθησαν το δυστύχημα, ούτε η οργή και ο θυμός που καταγράφονται ως κυρίαρχα συναισθήματα στις δημοσκοπήσεις της περιόδου σε ποσοστό μεγαλύτερο του 75%.

Εξάλλου, και η στάση της κυβέρνησης αμέσως μετά το δυστύχημα, οι αρχικές δηλώσεις του πρωθυπουργού περί «ανθρώπινου λάθους» και κάποιες επιλογές που δημιούργησαν την εντύπωση ότι επιχειρείται συγκάλυψη των αιτιών του δυστυχήματος, η προσπάθεια να μετατοπιστεί η συζήτηση από το συγκεκριμένο δυστύχημα στο «όλοι φταίνε», ο ισχυρισμός ότι «ο πρωθυπουργός δεν ήξερε τι συνέβαινε στον σιδηρόδρομο» και άλλες παρόμοιες συμπεριφορές

ενδεικτικές μιας αλαζονικής και υπεροπτικής στάσης ενίσχυσαν τις αρνητικές διαθέσεις έναντι της κυβέρνησης σε ποσοστό επίσης μεγαλύτερο του 75%.

Ωστόσο, αν αναμφίβολα η 28<sup>η</sup> Φεβρουαρίου αποτελεί μια τομή, την ίδια στιγμή υπάρχουν και έντονα χαρακτηριστικά **συνέχειας**, αφού κατά κάποιο τρόπο το δυστύχημα στα Τέμπη **αποκάλυψε, ενέτεινε και επιτάχυνε προϋφιστάμενες κοινωνικές διεργασίες**. Παράλληλα προς το κεφαλαιώδες αυτό γεγονός, τα προβλήματα που προκαλεί σε νοικοκυριά -ιδίως τα πιο αδύναμα οικονομικά, αλλά και πολλά από αυτά που ανήκουν στα μεσαία κοινωνικά στρώματα- και μικρομεσαίες επιχειρήσεις ο **πληθωρισμός** παραμένουν, ενώ κατά την περίοδο που μελετάμε υπήρξαν περαιτέρω εξελίξεις και αποκάλυψεις τόσο στην κεντρικής πολιτικής και θεσμικής σημασίας υπόθεση των **παρακολουθήσεων** όσο και σε σχέση με επιμέρους υποθέσεις με οσμή **σκανδάλου και διαφθοράς**. Πρόκειται για στοιχεία που -όπως είχαμε καταδείξει σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων**- αποτελούσαν ήδη το υπόστρωμα μιας «υπόγειας» δυσαρέσκειας, η οποία δεν γινόταν μεν απολύτως ορατή στις πολιτικές έρευνες (ειδικά στους «σκληρούς» εκλογικούς δείκτες), ωστόσο φόρτιζε το κοινωνικό κλίμα, με ό,τι μεσοπρόθεσμες συνέπειες θα μπορούσε να έχει αυτό.

**Σχηματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι τρεις διαδοχικές εξελίξεις των τελευταίων αρκετών μηνών στέρησαν, η μία μετά την άλλη, από τον Κυριάκο Μητσοτάκη και την κυβέρνησή του τους τρεις βασικούς ισχυρισμούς του, τα τρία βασικά πλεονεκτήματα και αρετές που ισχυριζόταν ότι διαθέτει: Πρώτον, η εκτίναξη των τιμών και ο ανεξέλεγκτος πληθωρισμός που έπληξε όχι μόνο τα πιο αδύναμα νοικοκυριά αλλά και μεγάλο ποσοστό των μεσαίων στρωμάτων, μικρομεσαίων επιχειρήσεων κ.λπ. διέρρηξε την κοινωνική συμμαχία που είχε διαμορφώσει γύρω της η ΝΔ με την υπόσχεση της στήριξης της «μεσαίας τάξης». Δεύτερον, η υπόθεση των υποκλοπών έπληξε σημαντικά το προφίλ του Κ. Μητσοτάκη ως **κεντρώου, μετριοπαθούς, φιλελεύθερου Ευρωπαίου ηγέτη** και τραυμάτισε τη σχέση του με τα πιο κεντρώα τμήματα του εκλογικού το ακροατηρίου. Τρίτον, το δυστύχημα στα Τέμπη αμφισβήτησε σημαντικά και την ιδιότητα του Κ. Μητσοτάκη και των συνεργατών του ως **ικανών διαχειριστών****

**και «αρίστων».** Βέβαια, η έκταση της εκλογικής επίδρασης που είχε καθένα από τα παραπάνω γεγονότα και διαψεύσεις θα αποτυπωθεί καλύτερα στη συνέχεια.

Στα καινούρια στοιχεία της περιόδου που μελετάμε θα πρέπει να προστεθούν δύο σημαντικά στοιχεία:

Το πρώτο αφορά την εξομάλυνση των σχέσεων και την υποχώρηση της έντασης στις **ελληνοτουρκικές σχέσεις μετά τον τρομερό σεισμό που έπληξε περιοχές της Τουρκίας και της Συρίας** στις 6 Φεβρουαρίου. Η αλλαγή αυτή μετατόπισε σημαντικά -ακόμα και πριν το δυστύχημα στα Τέμπη- τη δημόσια συζήτηση προς τα εσωτερικά ζητήματα, καθώς πλέον η κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να επικαλείται τον εξωτερικό κίνδυνο, τουλάχιστον σε πρώτο πλάνο. Το δεύτερο στοιχείο αφορά την **αυξημένη κοινωνική κινητοποίηση** που έχει καταγραφεί κατά την περίοδο αυτή: δείγματα υπήρξαν ήδη κατά την προηγούμενη περίοδο (π.χ. η αρκετά επιτυχημένη γενική πανελλαδική απεργία της 9<sup>ης</sup> Νοεμβρίου), εντάθηκαν όμως στην περίοδο που μελετάμε, με τις **κινητοποιήσεις των καλλιτεχνών** και τη μαζική αλληλεγγύη που εκφράστηκε προς αυτές, τις **συγκεντρώσεις για το δυστύχημα των Τεμπών**, με αποκορύφωμα τις πρωτοφανούς μαζικότητας απεργιακές συγκεντρώσεις της 8<sup>ης</sup> Μαρτίου, αλλά και με τις κινητοποιήσεις ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού (με εντυπωσιακότερη την πρόσφατη συναυλία στη Θεσσαλονίκη).

Φυσικά, καινούρια παράμετρος στην περίοδο που μελετάμε είναι ο προσδιορισμός, μετά από παλινωδίες πολλών μηνών, της **ημερομηνίας διεξαγωγής των βουλευτικών εκλογών** -έστω με τον θεσμικά αμφισβητούμενο τρόπο με τον οποίο αυτό έγινε- και επομένως η είσοδος πια de facto σε **προεκλογική περίοδο**. Η προεκλογική περίοδος αντικειμενικά ανασυνθέτει και ενοποιεί τη συζήτηση για τα επιμέρους θέματα που απασχόλησαν και απασχολούν την ελληνική κοινωνία, τα ιεραρχεί μέσα από τη θέση που τους επιφυλάσσουν τα κόμματα στην ατζέντα τους και τα φωτίζει και τα επανανοηματοδοτεί μέσα από τις διαφορετικές τοποθετήσεις των κομμάτων για αυτά. **Η προεκλογική περίοδος είναι το χρονικό διάστημα κατά το οποίο, με ακόμα μεγαλύτερη**

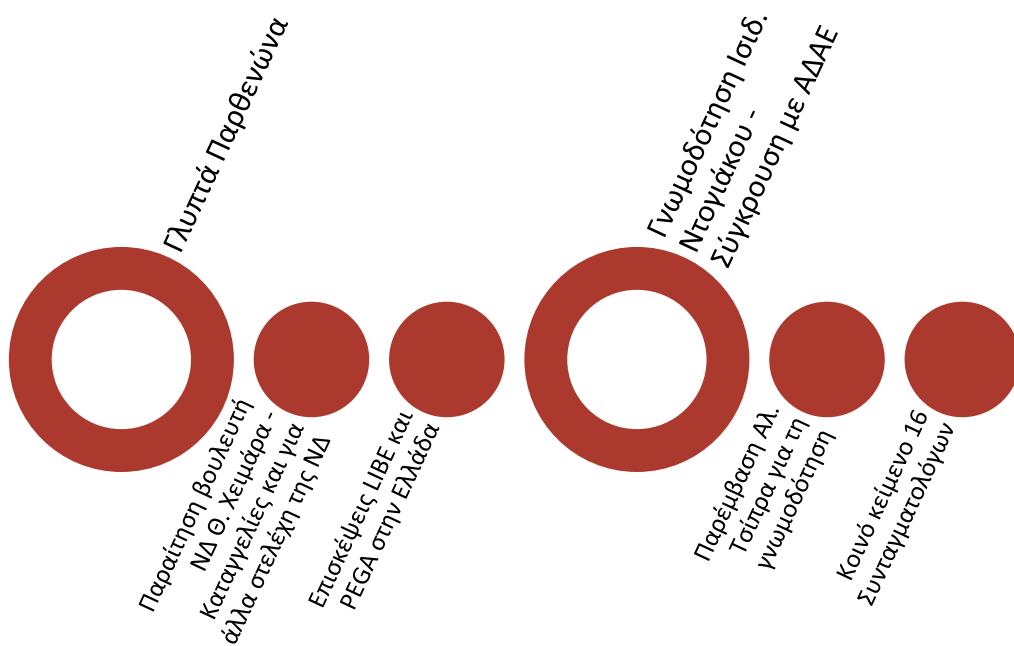
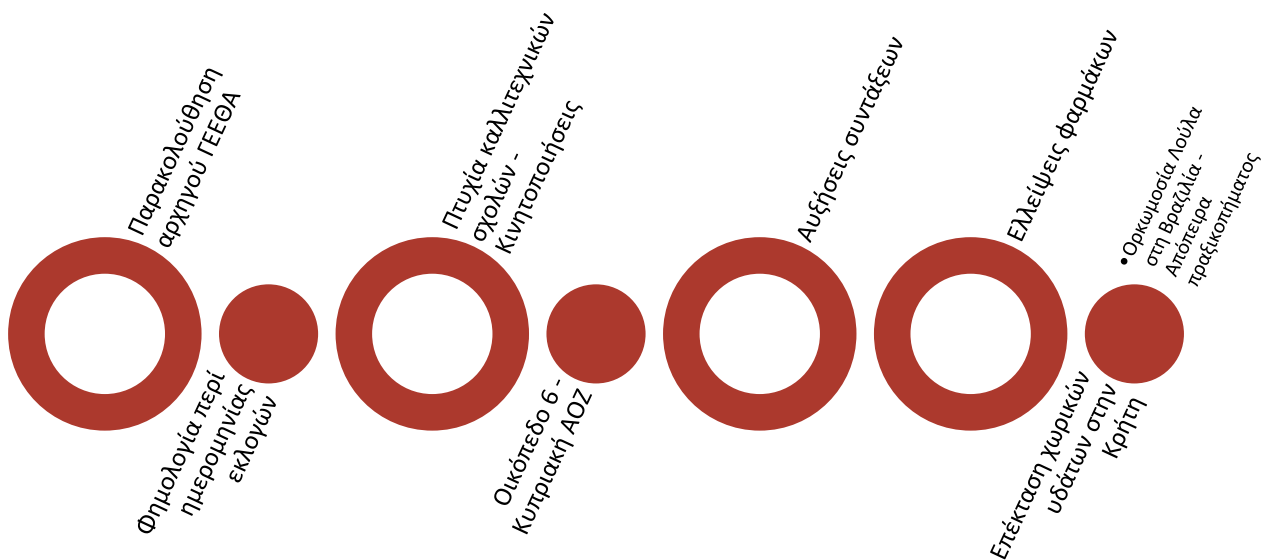
**ένταση και ταχύτητα, τα βιώματα και τα διλήμματα των προηγούμενων μηνών και χρόνων μεταφράζονται σε πολιτική συνείδηση και τελικά σε εκλογική συμπεριφορά.**

Τέλος, μεταξύ των θεμάτων που απασχόλησαν -έστω και περιορισμένα, λόγω των πυκνών και δραματικών εξελίξεων- την κοινή γνώμη είναι και τα **μετεκλογικά σενάρια και οι στρατηγικές των κομμάτων έναντι ενδεχόμενων συνεργασιών**. Αυτό αφορά προφανώς τις διαφορετικές στρατηγικές της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, στις οποίες έχουμε αναφερθεί και σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων**, με το κυβερνών κόμμα να θέλει να «κάψει» την κάλπη της απλής αναλογικής και να επιδιώκει αυτοδύναμη κυβέρνηση μετά από δεύτερες εκλογές, των οποίων των ημερομηνία έχει επίσης -αντιθεσμικά ωστόσο- προαναγγείλει και το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης να κάνει λόγο για προοδευτική κυβέρνηση συνεργασίας, εφ' όσον έρθει στην πρώτη θέση στην κάλπη της 21<sup>ης</sup> Μαΐου.

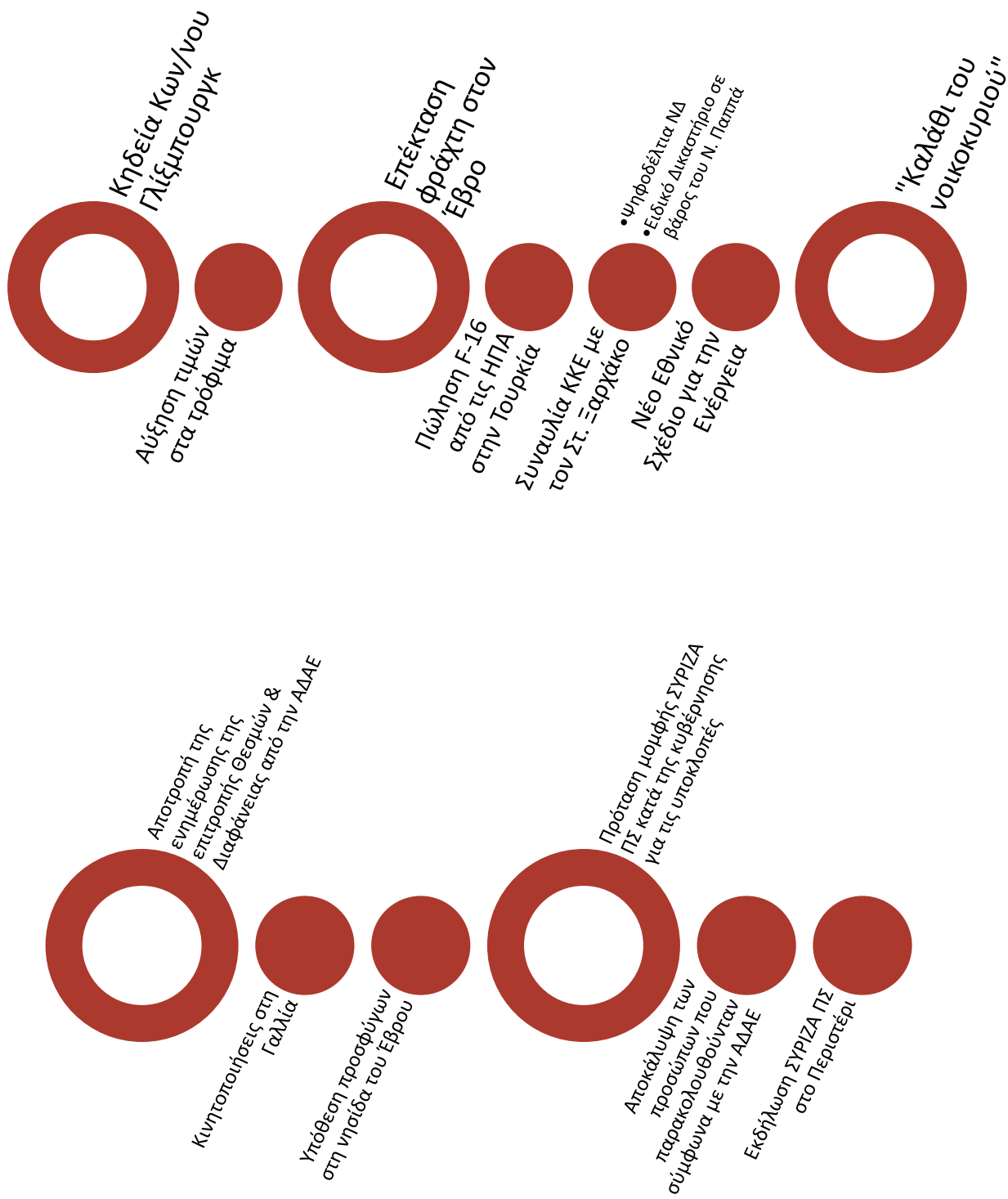
## **Κυριότερα γεγονότα της περιόδου**

**Η** τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** καλύπτει την περίοδο από τα μέσα Δεκεμβρίου ως τις αρχές Απριλίου,, μία περίοδο δηλαδή σχεδόν τεσσάρων μηνών. Τα **κυριότερα γεγονότα της περιόδου**, όπως προκύπτουν από τα **πρωτοσέλιδα** των πολιτικών εφημερίδων πανελλήνιας κυκλοφορίας, παρουσιάζονται στο χρονολόγιο που ακολουθεί. Υπενθυμίζουμε ότι η επίδραση των γεγονότων της επικαιρότητας δεν θα πρέπει να αναζητείται με τρόπο γραμμικό, καθώς αυτή μπορεί να εμφανίζεται σε δεύτερο χρόνο. Επίσης, γεγονότα που ενδεχομένως δεν εμφανίζονται στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων, γιατί επισκιάζονται από άλλα που επισυμβαίνουν ταυτόχρονα, δεν σημαίνει ότι δεν επηρεάζουν τους πολίτες.









Αποχή ΣΥΡΙΖΑ από  
τις ψηφοφορίες  
στη Βουλή

Ρύθμιση για  
κόμμα  
Κασιδιάφη

Δανειολήπτες -  
Αύξηση επιτοκίων  
- Πλειστηριασμοί

Σεισμός σε  
Τουρκία & Συρία

• Δωρεά Ιδρύματος  
Στ. Νιάρχος

Συνάντηση Αλ.  
Τσίπρα - Γ.  
Στουρνάρα

Παρεμβάσεις Π.  
Πολάκη και  
αντίδραση της  
ηγείας του ΣΥΡΙΖΑ

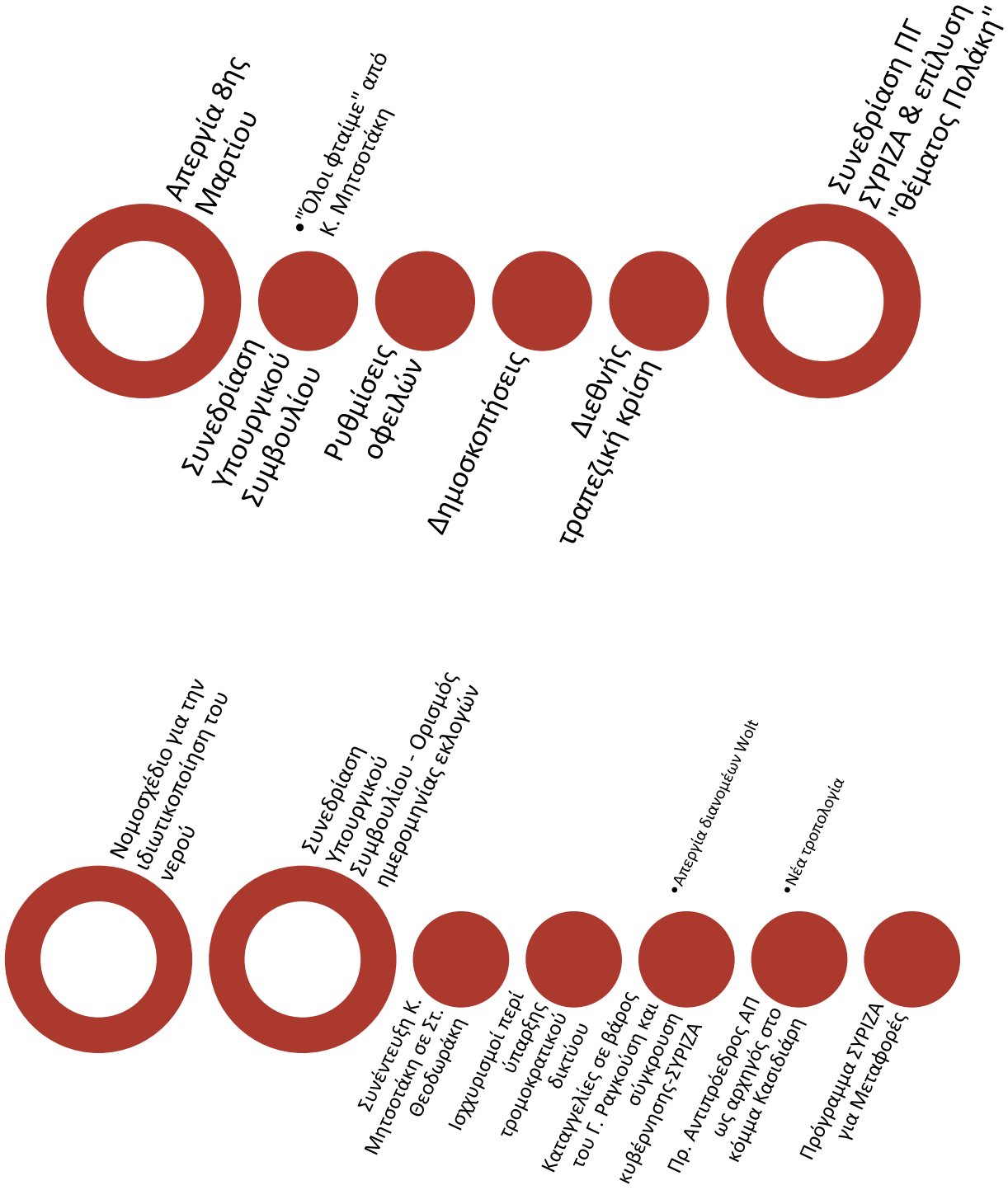
Αποχώρηση Κ.  
Καραμανλή

Ευρωκοινοβουλίες  
την υπόθεση για  
υποκλοπών

Δυστύχημα στα  
Τέμπη

Διαδηλώσεις

• Διάνγκιμα Κ. Μητσοτάκη  
• Καταγγελίες σωματείων

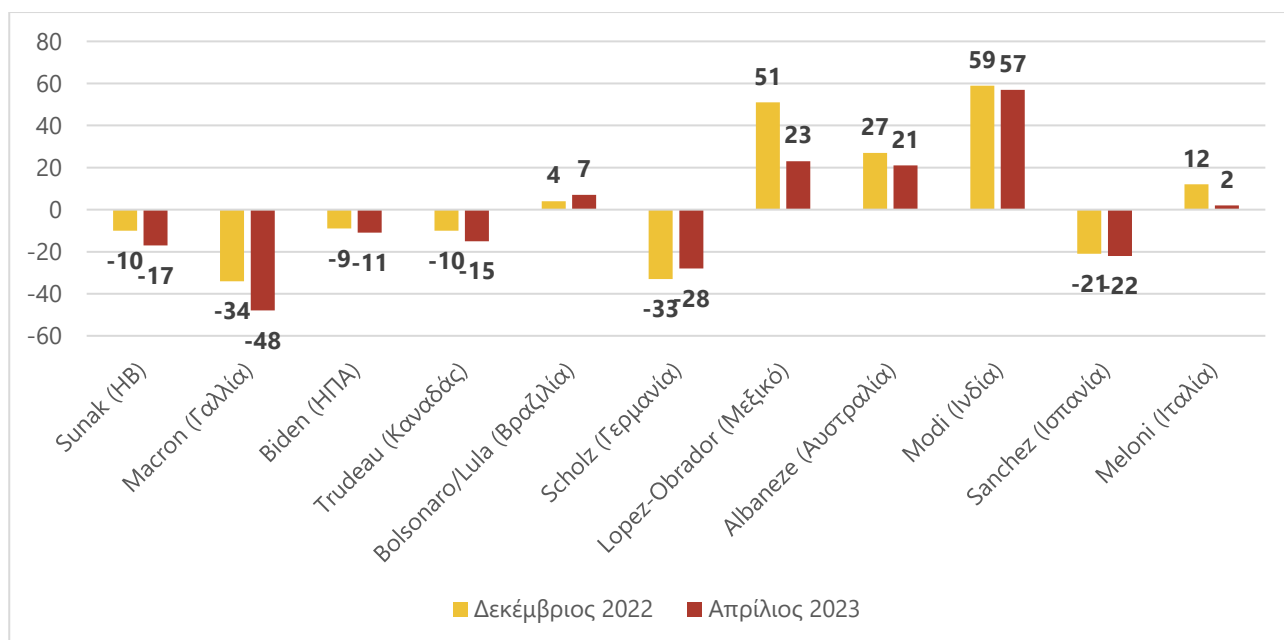


## Οι τάσεις στην Ευρώπη & τον κόσμο

Εντάσσοντας την ανάλυση των **Εκλογικών Τάσεων** στην Ελλάδα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών και παγκόσμιων εξελίξεων θα παρουσιάσουμε τον δείκτη που παρακολουθούμε διαχρονικά<sup>1</sup> και αφορά στην αποδοχή των διεθνών ηγετών, ενώ σε ό,τι αφορά τις επιμέρους χώρες θα σταθούμε για διαφορετικούς λόγους στη Γαλλία και στην Τουρκία.

Στο πρώτο ζήτημα, αυτό της **αποδοχής των διεθνών ηγετών**, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η αναλυτική αξία του δείκτη αυτού είναι συγκριτικά μικρή, αν και οπωσδήποτε στη μέση και μακρά διάρκεια καταγράφει τάσεις, έστω με έμμεσο τρόπο.

**Διάγραμμα 1 : Πώς μεταβλήθηκε η καθαρή αποδοχή (θετικές γνώμες μείον αρνητικές γνώμες) μερικών από τους σημαντικότερους ηγέτες διεθνώς (Δεκέμβριος 2022 vs Απρίλιος 2023)**



\* Πηγή : Επεξεργασία δεδομένων από Morning Consult (<https://morningconsult.com/form/global-leader-approval/>)

<sup>1</sup> Υπενθυμίζεται ότι από την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** αποφασίσαμε να μην καταγράφουμε τον δείκτη που αφορά την ικανοποίηση των πολιτών από τη διαχείριση της πανδημίας από την κυβέρνησή τους.

Στα αξιοσημείωτα στοιχεία κρατάμε την κατακόρυφη πτώση της αποδοχής του προέδρου του Μεξικού, Andrés Manuel López Obrador, τη σχετική μείωση της καθαρής αποδοχής της νέας πρωθυπουργού της Ιταλίας, Giorgia Meloni, η οποία ωστόσο παραμένει μεταξύ των λίγων ηγετών για τους οποίους οι θετικές γνώμες στη χώρα τους είναι έστω και οριακά περισσότερες από τις αρνητικές, αλλά και το γεγονός ότι ο νέος πρόεδρος της Βραζιλίας φαίνεται να ξεκινά τη θητεία του χωρίς «περίοδο χάριτος», πιθανότατα ως συνέπεια του βαθύτατου διχασμού στη βραζιλιάνικη κοινωνία και της θεμελιώδους άρνησης των υποστηρικτών του πρώην προέδρου Bolsonaro να αποδεχθούν την εκλογή Lula (υπενθυμίζεται ότι λίγες μόνο μέρες μετά την ορκωμοσία του νέου προέδρου στις αρχές του έτους υπήρξε απόπειρα εκτροπής με χαρακτηριστικά όμοια με αυτά της εισβολής στο Καπιτώλιο τον Ιανουάριο του 2021).

Φυσικά, το πλέον αξιοσημείωτο στοιχείο, το οποίο βέβαια έχει σαφή αιτιολογία, έχει να κάνει με την αποδοχή του προέδρου της Γαλλίας. Ο Emmanuel Macron μόλις ένα χρόνο μετά την επανεκλογή του αποτελεί τον αρνητικό πρωταθλητή μεταξύ των διεθνών ηγετών, καθώς οι αρνητικές γνώμες για το πρόσωπό του είναι σχεδόν τριπλάσιες από τις θετικές.

Το δεδομένο αυτό μας φέρνει εξάλλου και στην πρώτη επιμέρους επισήμανση για τις πολιτικές και εκλογικές τάσεις στη **Γαλλία**. Μία από τις πλέον πρόσφατα δημοσιευμένες δημοσκοπήσεις<sup>2</sup>, η οποία αποτυπώνει την εκλογική αντανάκλαση (ως πρόθεση ψήφου σε προεδρικές εκλογές) της κοινωνικής και πολιτικής σύγκρουσης που έχει πυροδοτήσει η επιμονή του προέδρου Macron να προωθήσει την αύξηση των ορίων ηλικίας για τη συνταξιοδότηση, παρά τη μαζική αντίδραση, αναδεικνύει τα χαρακτηριστικά μιας πολιτικής κρίσης σε μία από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές δημοκρατίες.

---

<sup>2</sup> Ifop/Fiducial για το Figaro Magazine και το Sud Studio (<https://www.ifop.com/publication/les-intentions-de-vote-a-lelection-presidentielle-ifop-fiducial-le-figaro-magazine-sud-radio/>)

Σε όλα τα εναλλακτικά σενάρια, η ακροδεξιά Marine Le Pen προηγείται σε πρόθεση ψήφου και φαίνεται να είναι η μεγάλη κερδισμένη της κοινωνικής δυσαρέσκειας. Επίσης, το δεδομένο ότι - βάσει του γαλλικού θεσμικού πλαισίου- ο Emmanuel Macron δεν μπορεί να είναι εκ νέου υποψήφιος ανοίγει, προς το παρόν τουλάχιστον, ένα ενδεχόμενο κενό εκπροσώπησης του συγκεκριμένου χώρου, καθώς -με δύο εξαιρέσεις- σε όλα τα εναλλακτικά σενάρια που προτάθηκαν, ο υποψήφιος/η υποψήφια του «μακρονισμού» έρχεται τρίτος/η. Σε κάθε περίπτωση πάντως, αυτή τη στιγμή τουλάχιστον σε όλα τα εναλλακτικά σενάρια που δοκίμασε η εν λόγω δημοσκόπηση, η αριστερά, είτε ενωμένη είτε διασπασμένη, φαίνεται ότι δεν μπορεί να πάει πάνω από τη δεύτερη θέση (στον πρώτο πάντοτε γύρο), παρόλο που η NUPES και όλες οι δυνάμεις που συμμετέχουν σε αυτή έχουν δώσει απόλυτη προτεραιότητα στις εν εξελίξει κινητοποιήσεις και στην πολιτική έκφραση της κοινωνικής δυσαρέσκειας.

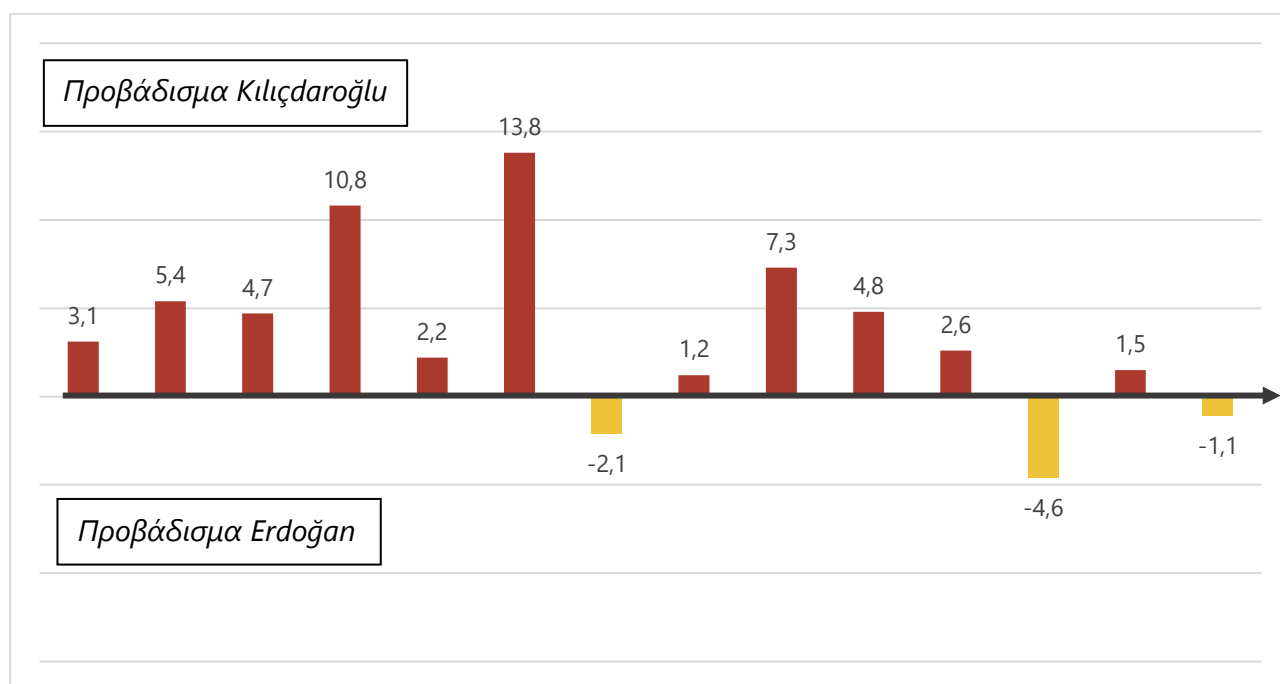
Ασφαλώς, με δεδομένο ότι βρισκόμαστε ακόμα στον πρώτο μόλις χρόνο της πενταετούς προεδρικής θητείας, υπάρχει ακόμα πολύς δρόμος να διανυθεί μέχρι τα δημοσκοπικά ευρήματα να μεταφραστούν σε πραγματική εκλογική καταγραφή. Αυτό ωστόσο που έχει σημασία να επισημανθεί εδώ είναι ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις προοπτικές της δημοκρατίας στη Γαλλία και στην Ευρώπη το να δοθεί πολιτική διέξοδος στην τρέχουσα κρίση από την αριστερά και όχι από την ακροδεξιά.

Η περίπτωση της **Τουρκίας** παρουσιάζει επίσης έντονο εκλογικό ενδιαφέρον -που, λόγω της γειτνίασης, ενδιαφέρει ιδιαίτερα και τη χώρα μας- ωστόσο αυτή τη στιγμή όλα τα ενδεχόμενα, μόλις ένα μήνα πριν τις προεδρικές και βουλευτικές εκλογές της 14<sup>ης</sup> Μαΐου, φαίνονται ανοιχτά.

Πρώτον, σε ό,τι αφορά στην **προεδρική «κούρσα»**, οι δύο διεκδικητές της προεδρίας, ο απερχόμενος πρόεδρος Erdoğan και ο βασικός διεκδικητής επικεφαλής των έξι συνασπισμένων δυνάμεων της αντιπολίτευσης Kılıçdaroğlu, δίνουν μια αμφίρροπη μάχη, με τον διεκδικητή της προεδρίας να συγκεντρώνει μεν περισσότερες πιθανότητες, αλλά με μια τάση του νυν προέδρου να επανακάμψει. Συγκεκριμένα, στις 14 δημοσκοπήσεις που δημοσιεύτηκαν μετά την επίσημη

έναρξη της προεκλογικής περιόδου<sup>3</sup>, ο Erdoğan συγκεντρώνει μέσο όρο πρόθεσης ψήφου 42,9% έναντι 46,4% του Kılıçdaroğlu. Ωστόσο, η διαχρονική παρατήρηση, εστιάζοντας στις πλέον πρόσφατες έρευνες, δείχνει μια τάση σύγκλισης. Επίσης κρίσιμο είναι το γεγονός ότι μέχρι στιγμής τουλάχιστον κανένας από τους δύο βασικούς διεκδικητές δεν φαίνεται να συγκεντρώνει με σιγουριά την απαραίτητη πλειοψηφία (50%), επομένως το πιθανότερο σενάριο είναι η προσφυγή σε δεύτερο γύρο στις 28 Μαΐου.

**Διάγραμμα 2: Erdoğan vs Κιλιτδαρογλί (14 δημοσκοπήσεις που δημοσιεύτηκαν μετά την επίσημη έναρξη της προεκλογικής περιόδου στις 10/3) – Ποιος προηγείται και πόσο ανά δημοσκόπηση;**

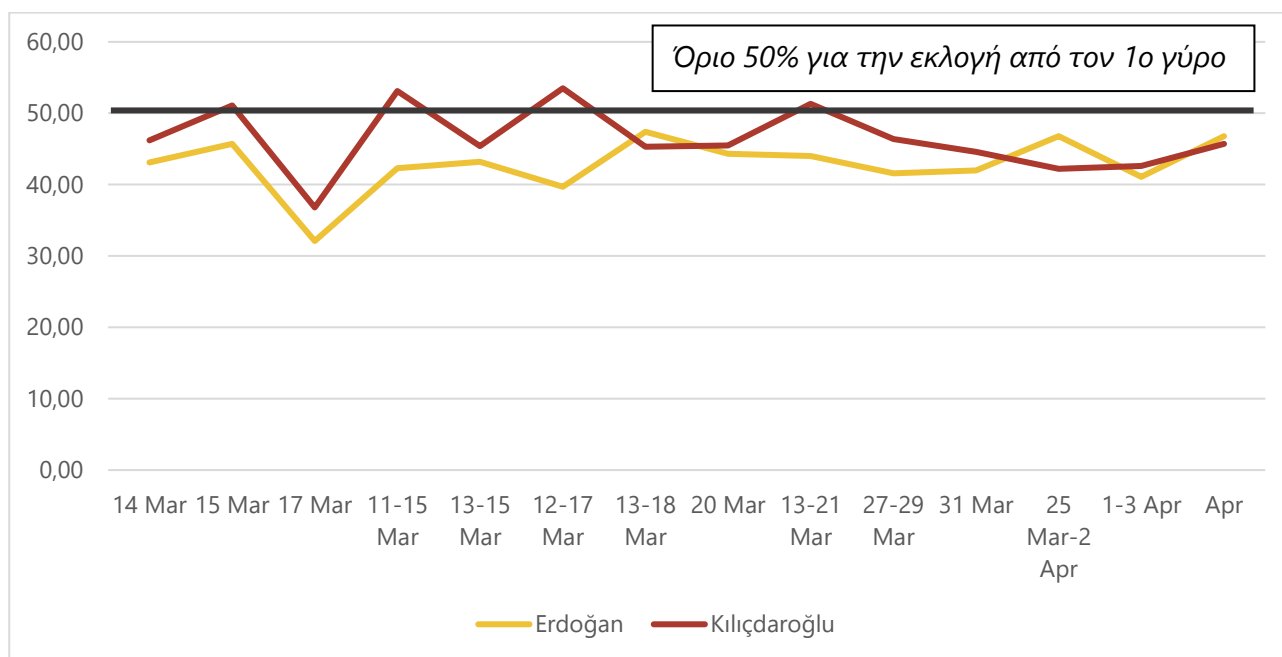


\* Με κίτρινο χρώμα σημειώνονται οι έρευνες όπου προηγείται ο νυν πρόεδρος, με κόκκινο εκείνες που προηγείται ο βασικός διεκδικητής της προεδρίας. Οι παλαιότερες έρευνες από τις 10/3 μέχρι και σήμερα σημειώνονται στα αριστερά του διαγράμματος και η πιο πρόσφατες στα δεξιά. Τέλος, ο αριθμός υποδεικνύει το προβάδισμα Κιλιτδαρογλί ή (με αρνητικό πρόσημο) του Erdoğan.

<sup>3</sup> Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων Wikipedia

([https://en.wikipedia.org/wiki/Opinion\\_polling\\_for\\_the\\_2023\\_Turkish\\_presidential\\_election#cite\\_note-1](https://en.wikipedia.org/wiki/Opinion_polling_for_the_2023_Turkish_presidential_election#cite_note-1))

**Διάγραμμα 3: Erdoğan vs Κιλιτदारοđlu (14 δημοσκοπήσεις που δημοσιεύτηκαν μετά την επίσημη έναρξη της προεκλογικής περιόδου στις 10/3) - Πρόθεση ψήφου για κάθε υποψήφιο (πρώτος γύρος)**



Αρκετά διαφορετική είναι η εικόνα σε σχέση με τις βουλευτικές εκλογές που θα διεξαχθούν την ίδια μέρα με τις προεδρικές. Εκεί το κυβερνών AKP τόσο ως μεμονωμένο κόμμα, όσο και στο πλαίσιο του συνασπισμού με τον οποίο κατέρχεται (People's Alliance/Cumhur İttifaki – περιλαμβάνει το AKP και το εθνικιστικό MHP, καθώς και δύο μικρότερα κόμματα) καταγράφονται στην πρώτη θέση στις περισσότερες -αν και όχι σε όλες- τις δημοσκοπήσεις που διενεργήθηκαν από την έναρξη της προεκλογικής περιόδου και μετά, έναντι του CHP και τον συνασπισμό ακόμη πέντε κομμάτων με τον οποίο κατέρχεται (Nation Alliance/Millet İttifaki). Ωστόσο και εδώ ζήτημα παραμένει η νέα κοινοβουλευτική πλειοψηφία.



## Στάσεις των Ελλήνων και των Ελληνίδων απέναντι σε επιμέρους μεγάλα θέματα & προβλήματα

**Κ**αθώς, όπως είπαμε, θεωρούμε ότι το δυστύχημα στα Τέμπη αποτελεί ένα σημείο τομής για την περίοδο που μελετάμε, στην τρέχουσα έκδοση των Εκλογικών Τάσεων θα παρουσιάσουμε ορισμένα «ποιοτικά» ευρήματα των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν το πρώτο εικοσαήμερο μετά την τραγωδία και δείχνουν την αντίδραση των πολιτών στο γεγονός αυτό.

Όπως θα φανεί από τα ευρήματα που σταχυολογήσαμε, από την πρώτη στιγμή η ελληνική κοινωνία αντιλήφθηκε (και ή κυρίως) ως πολιτικό πρόβλημα το δυστύχημα που μόλις είχε συμβεί, είχε ξεκάθαρη άποψη για τα αίτιά του και απέδωσε ευθύνες κυρίως στην κυβέρνηση, αλλά και σε άλλους παράγοντες της δημόσιας πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

Αναλυτικότερα:

Εξαρχής φάνηκε ότι η πρώτη «γραμμή άμυνας» της κυβέρνησης που διατυπώθηκε εν θερμώ στο διάγγελμα του πρωθυπουργού και επιχείρησε να αποδώσει το δυστύχημα αποκλειστικά σε ανθρώπινο λάθος του σταθμάρχη της Λάρισας έπεισε ένα ελάχιστο τμήμα της κοινής γνώμης (12%). Αντίθετα, η πλειοψηφία (68,6%) αντιλήφθηκε πως αν υπήρχε σύστημα τηλεματικής, το δυστύχημα θα είχε αποφευχθεί.

Συντριπτικό επίσης (94%) είναι το ποσοστό όσων θεώρησαν ότι υπάρχουν γενικές πολιτικές ευθύνες για το δυστύχημα. Ως προς τον επιμερισμό τους, τα ευρήματα των ερευνών ποικίλουν, αφ' ενός ανάλογα με τη διατύπωση της ερώτησης και αφ' ετέρου ανάλογα με το χρόνο πραγματοποίησης κάθε δημοσκόπησης. Πράγματι, ενώ αμέσως μετά το δυστύχημα φαίνεται ότι η (έστω σχετική) πλειοψηφία αποδίδει στη σημερινή κυβέρνηση την κύρια ευθύνη, σταδιακά η δεύτερη «γραμμή άμυνας» της κυβέρνησης, ότι «όλοι φταίνε» φαίνεται ότι κέρδισε μεγαλύτερο έδαφος εντός της κοινής γνώμης.

Παρ' όλα αυτά και ανεξάρτητα από τις ενδεχόμενες παρελθοντικές ευθύνες, οι αξιολογήσεις που αφορούν την ίδια την κυβέρνηση και τις πρωτοβουλίες της είναι σαφώς ιδιαίτερα αρνητικές. Τα συναισθήματα έναντι της στάσης του Κ. Μητσοτάκη μετά το δυστύχημα είναι έντονα αρνητικά, με κυρίαρχο συναίσθημα (37,5%) την οργή, η πλειοψηφία των πολιτών θεωρεί μη ειλικρινή τη συγνώμη του πρωθυπουργού (52%), ενώ μια πολύ ευρεία πλειοψηφία (64,1%) θεωρεί ότι η επιτροπή που ανακοίνωσε η κυβέρνηση δεν θα ρίξει φως στην υπόθεση.

Εκτός του με τη στενή έννοια πολιτικού πεδίου, και άλλοι θεσμοί δέχτηκαν τη σφοδρή κριτική των πολιτών για τη στάση τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το γεγονός ότι σχεδόν επτά στους δέκα πολίτες θεωρεί μεροληπτική τη στάση των ΜΜΕ στον τρόπο που παρουσίασαν τα σχετικά με το δυστύχημα των Τεμπών γεγονότα.

Τέλος, ως προς το ευρύτερο πλαίσιο και τις προοπτικές, η μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών (64%) είναι δύσπιστη και θεωρεί ότι τελικά δεν θα αποδοθεί δικαιοσύνη για το δυστύχημα -κάτι που εξηγεί και τη μαζικότητα των συγκεντρώσεων που πραγματοποιήθηκαν με το αίτημα της δικαιοσύνης και της δικαίωσης των θυμάτων να κατέχει κεντρική θέση. Την ίδια στιγμή -και αυτό είναι ένα εύρημα με ευρύτερη πολιτική αξία η (σχετική, αλλά σαφής) πλειοψηφία (46,5%) των πολιτών τάχθηκε υπέρ της ύπαρξης ενός συνολικά δημόσιου (υποδομές και μεταφορά επιβατών/εμπορευμάτων) σιδηροδρόμου.

12%

Το δυστύχημα στα Τέμπη  
οφείλεται σε ανθρώπινο  
λάθος του σταθμάρχη/στην  
"κακιά στιγμή"



Έρευνα Marc  
Ant1 - Μάρτιος 2023

37,5%

Η στάση του Κ. Μητσοτάκη  
μετά το δυστύχημα μου  
προκάλεσε οργή



Έρευνα GPO  
Παραπολιτικά - Μάρτιος 2023

34,4%

Για το δυστύχημα ευθύνεται  
κυρίως η σημερινή κυβέρνηση



16,6%

Οι προηγούμενες κυβερνήσεις

27,5%

Όλοι μαζί (αυθόρμητα)

Έρευνα GPO  
Παραπολιτικά - Μάρτιος 2023

68,6%

Αν υπήρχε σε λειτουργία σύστημα  
τηλεματικής, δεν θα είχε συμβεί το  
δυστύχημα



Έρευνα Interview  
Politic.gr - Μάρτιος 2023

46,5%

Καλύτερο για το τρένο είναι να είναι εξ ολοκλήρου δημόσιο (σιδηροδρομική υποδομή και μεταφορά επιβατών και εμπορευμάτων)



Έρευνα Interview  
Politic.gr - Μάρτιος 2023

64,1%

Η επιτροπή που ανακοίνωσε η κυβέρνηση σίγουρα/μάλλον δεν θα ρίξει φως στα αίτια του δυστυχήματος στα Τέμπη



Έρευνα MRB  
OPEN - Μάρτιος 2023

69%

Μεροληπτική/σχετικά μεροληπτική η κάλυψη του δυστυχήματος στα Τέμπη από τα ΜΜΕ



Έρευνα Prorata  
Attica TV - Μάρτιος 2023

94%

Υπάρχουν πολιτικές ευθύνες για τα Τέμπη



Έρευνα Metron Analysis/  
MEGA TV - Μάρτιος 2023

52%

Δεν είναι ειλικρινής η  
συγνώμη του Κ.  
Μητσοτάκη για το  
δυστύχημα στα Τέμπη



Έρευνα ALCO  
Alpha TV - Μάρτιος 2023

64%

Δεν θα αποδοθεί  
δικαιοσύνη για τη  
σιδηροδρομική τραγωδία  
των Τεμπών



Έρευνα Prorata  
Εφημερίδα των Συντακτών - Μάρτιος 2023

## Τα δημοσκοπικά ευρήματα της περιόδου

### Ποιες έρευνες περιλαμβάνονται στην ανάλυση

**Σ**τη διάρκεια της περιόδου που μελετάμε δημοσιεύτηκαν συνολικά **51 έρευνες** από 15 διαφορετικές εταιρίες, και συγκεκριμένα: από 6 έρευνες των εταιριών GPO, Marc και Prorata, 5 έρευνες της Interview, από 4 έρευνες των MRB, ALCO και Pulse RC, από 3 έρευνες των Opinion Poll, Metron Analysis και Palmos Analysis, από 2 έρευνες των Rass και Data C και από 1 έρευνα των Real Polls, About People και ΚΑΠΑ Research.

Ειδικότερα, από το σύνολο των 51 αυτών ερευνών, οι 28 πραγματοποιήθηκαν πριν από το τραγικό δυστύχημα στα Τέμπη και οι 23 μετά. Παρόλο δε που στη συνέχεια τα αριθμητικά δεδομένα παρουσιάζονται ενιαία για το σύνολο αυτών, θεωρούμε ότι οι 23 μεταγενέστερες των Τεμπών έρευνες έχουν μεγαλύτερο βάρος στην πολιτική ανάλυση της περιόδου, καθώς όπως είπαμε το γεγονός αυτό συνιστά κατά τη γνώμη μας τομή.

Επισημαίνουμε και πάλι αυτό που έχουμε πει σε πολλές ευκαιρίες, ότι κάθε εταιρία έχει -βάσει της μεθοδολογίας που ακολουθεί, των χαρακτηριστικών του δείγματός της κ.λπ.- συγκεκριμένη (επιστημονική) **μεροληψία**, επομένως ανάλογα με τον αριθμό των ερευνών που πραγματοποίησε κάθε εταιρία, η δική της μεροληψία επηρεάζει αντίστοιχα, περισσότερο ή λιγότερο, και τον μέσο όρο των στοιχείων που παρουσιάζουμε. Επίσης, κάποιες από τις έρευνες μελετούν έναν υποπληθυσμό του γενικού εκλογικού σώματος (ιδίως μια γεωγραφική περιοχή/εκλογική περιφέρεια), ωστόσο -όπως έχουμε ξαναπεί- επιλέγουμε να τις παρουσιάζουμε καθώς η όποια αναπόφευκτη μεροληψία τους αντισταθμίζεται από τον μεγάλο αριθμό ερευνών που μελετάμε και τη διαχρονική παρατήρησή τους.

Με δεδομένο μάλιστα ότι η τρέχουσα έκδοση των [Εκλογικών Τάσεων](#) πραγματοποιείται παραμονές της επίσημης έναρξης της προεκλογικής περιόδου, είμαστε υποχρεωμένοι για λόγους δεοντολογίας να υπενθυμίσουμε και τα όρια της ανάλυσής μας: Η ανάλυση αυτή είναι δευτερογενής, χρησιμοποιεί δηλαδή τα δεδομένα των ερευνών που πραγματοποιούνται από εταιρίες και για λογαριασμό άλλων φορέων, χωρίς τον δικό μας έλεγχο επί του σχεδιασμού (ερωτηματολόγιο, δείγμα κ.λπ.) και της συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι η δική μας δουλειά -παρά τις προσπάθειες που κάνουμε, με τις αναλύσεις, τις διασταυρώσεις και κυρίως τη συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού ερευνών- είναι ευάλωτη σε όλα τα μειονεκτήματα και σφάλματα που ενδεχομένως έχουν οι έρευνες αυτές. Επομένως, δεν θα πρέπει να διαβαστεί ως πρόβλεψη του εκλογικού αποτελέσματος της 21<sup>ης</sup> Μαΐου.

Αναλυτικά, οι έρευνες που δημοσιεύτηκαν την περίοδο που μελετάμε παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα<sup>4</sup>.

**Πίνακας 1 : Δημοσιευμένες δημοσκοπήσεις της περιόδου**

A/A	ΕΤΑΙΡΙΑ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ	ΜΕΣΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ Ή/ΚΑΙ ΕΝΤΟΛΕΑΣ
1	<u><a href="#">MRB</a></u>	1-9/12/2022	-
2	<u><a href="#">ALCO</a></u>	3-6/12/2022	Alpha TV (Μόνο στην ηλικιακή ομάδα 17-34 ετών)
3	<u><a href="#">GPO</a></u>	13-15/12/2022	Powergame.gr
4	<u><a href="#">Interview</a></u>	15-19/12/2022	Politic.gr
5	<u><a href="#">Pulse RC</a></u>	18-19/12/2022	ΣΚΑΪ
6	<u><a href="#">Marc</a></u>	16-21/12/2022	Πρώτο Θέμα
7	<u><a href="#">ALCO</a></u>	9-13/1/2023	Alpha TV
8	<u><a href="#">Opinion Poll</a></u>	11-13/1/2023	Thetoc.gr

<sup>4</sup> Υπενθυμίζεται ότι πατώντας πάνω στο όνομα της κάθε εταιρίας ανοίγει ο σύνδεσμος προς το σύνολο ή τα βασικά δημοσιευμένα ευρήματα κάθε έρευνας, στα οποία εξάλλου και στηριζόμαστε.

9	<u>Interview</u>	12-16/1/2023	Politic.gr
10	<u>Metron Analysis</u>	11-17/1/2023	Mega TV
11	<u>Rass</u>	14-20/1/2023	ACTION 24
12	<u>Prorata</u>	1-23/1/2023	Κρήτη TV/Neakriti.gr (Μόνο στην Περιφέρεια Κρήτης)
13	<u>Pulse RC</u>	19-23/1/2023	ΣΚΑΪ
14	<u>Prorata</u>	19-23/1/2023	Attica TV
15	<u>GPO</u>	20-24/1/2023	Star
16	<u>MRB</u>	23-24/1/2023	OPEN
17	<u>Data C</u>	16-24/1/2023	Peloponnisos FM 104.1 (Μόνο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας)
18	<u>Marc</u>	24-31/1/2023	Ant1
19	<u>Prorata</u>	31/1-2/2/2023	Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών ENA
20	<u>GPO</u>	7-9/2/2023	Παραπολιτικά
21	<u>Marc</u>	3-8/2/2023	Πρώτο Θέμα
22	<u>Marc</u>	8-12/2/2023	Ant1
23	<u>Palmos Analysis</u>	8-12/2/2023	Attica TV (Μόνο στην ηλικιακή ομάδα 17-34 ετών)
24	<u>Prorata</u>	10-20/2/2023	Ινστιτούτο Νίκος Πουλιαντζάς (Μόνο στην ηλικιακή ομάδα 17-34 ετών)
25	<u>ALCO</u>	13-17/2/2023	Alpha TV
25	<u>Opinion Poll</u>	14-17/2/2023	Thetoc.gr
26	<u>Interview</u>	16-20/2/2023	Politic.gr
27	<u>Palmos Analysis</u>	9-17/2/2023	Creta Τηλεόραση
28	<u>Opinion Poll</u>	1-3/3/2023	Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών
29	<u>Marc</u>	4-7/3/2023	Ant1
30	<u>GPO</u>	6/3/2023	Παραπολιτικά
31	<u>Interview</u>	6-9/3/2023	Politic.gr
32	<u>MRB</u>	6-13/3/2023	OPEN
33	<u>Prorata</u>	8-11/3/2023	Attica TV
34	<u>Metron Analysis</u>	7-13/3/2023	Mega TV
35	<u>Pulse RC</u>	13-15/3/2023	ΣΚΑΪ
36	<u>ALCO</u>	13-17//3/2023	Alpha TV
37	<u>GPO</u>	17-20/3/2023	Star

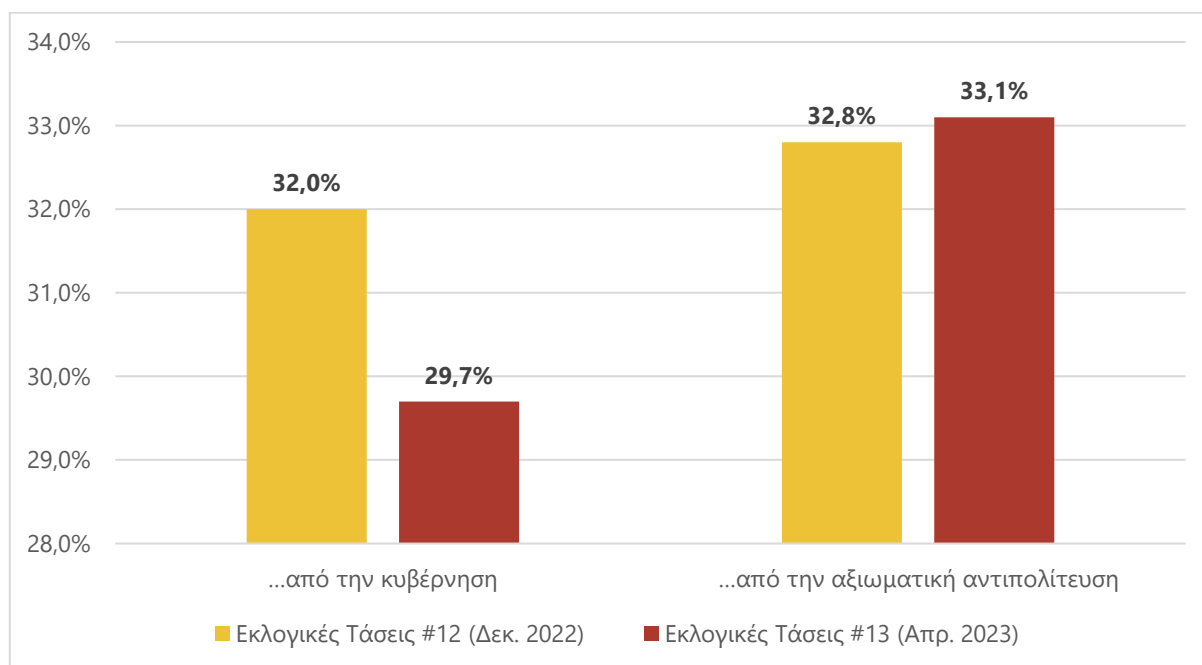


38	- (Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από το site χωρίς ανάθεση σε εταιρεία)	7-15/3/2023	Aftodioikisi.gr (Μόνο στην Ανατολική Αττική)
39	<u>Real Polls</u>	11-15/3/2023	One Voice
40	<u>About People</u>	17-27/3/2023	Eteron - Ινστιτούτο για την Έρευνα και την Κοινωνική Αλλαγή
41	<u>MRB</u>	24-28/3/2023	Newsbomb.gr
42	<u>Prorata</u>	24-28/3/2023	Εφημερίδα των Συντακτών
43	<u>Metron Analysis</u>	22-28/3/2023	Mega TV
44	<u>Marc</u>	27-30/3/2023	Πρώτο Θέμα
45	<u>Rass</u>	24-29/3/2024	Action24
46	<u>Palmos Analysis</u>	27-30/3/2023	Tnxs.gr
47	<u>Interview</u>	28/3-3/4/2023	Politic.gr
48	<u>Pulse RC</u>	30/3-3/4/2023	ΣΚΑΪ
49	<u>Data C</u>	21/3-2/4/2023	Εφημερίδα Πελοπόννησος (Μόνο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας)
50	<u>ΚΑΠΑ Research</u>	2/4/2023	Τμήμα Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ ΑΠΘ
51	<u>GPO</u>	3-6/4/2023	Παραπολιτικά

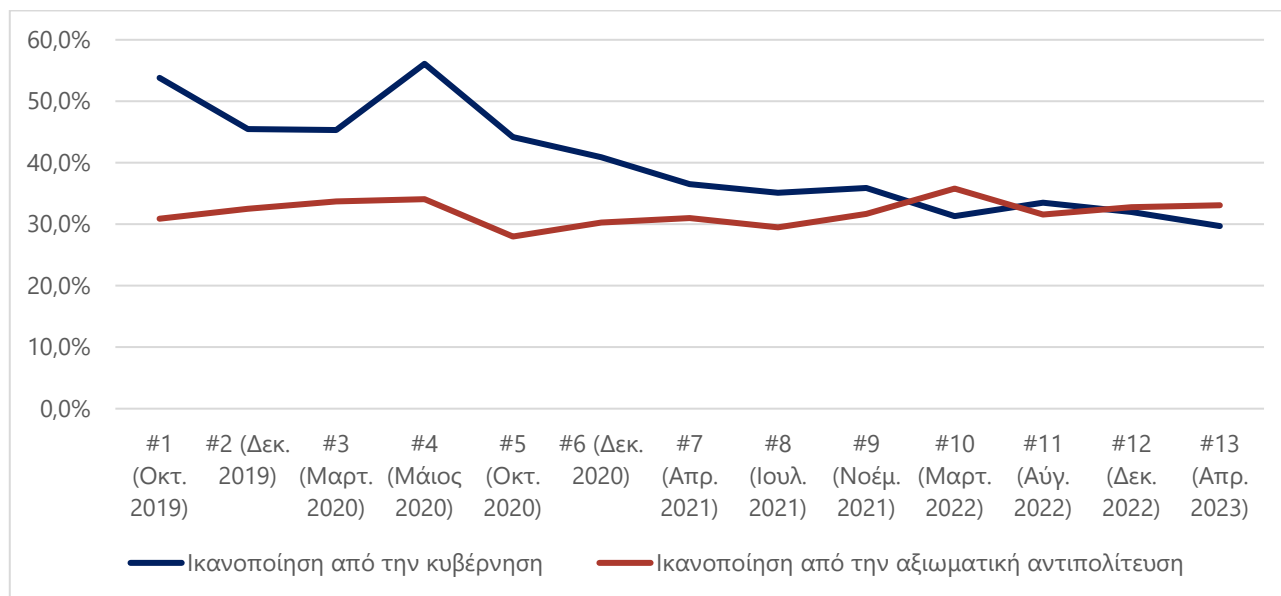
## Βαθμός ικανοποίησης από την κυβέρνηση και την αξιωματική αντιπολίτευση

Ο δείκτης της **ικανοποίησης από το έργο της κυβέρνησης και τις προτάσεις της αξιωματικής αντιπολίτευσης**, τον οποίο μελετάμε σταθερά στις **Εκλογικές Τάσεις**, δείχνει κατά την τρέχουσα περίοδο μια τάση που είχαμε επισημάνει ήδη από την **προηγούμενη έκδοση**. Τότε, είχε για πρώτη φορά βρεθεί, με έστω οριακό προβάδισμα, μπροστά στον δείκτη αυτό η αξιωματική αντιπολίτευση. Η τάση αυτή πλέον επιβεβαιώνεται και το προβάδισμα του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ έναντι της ΝΔ διευρύνεται: από 0,8% τον Δεκέμβριο του 2022 σε 3,4% σήμερα.

**Διάγραμμα 4 : Τι ποσοστό της ελληνικής κοινωνίας είναι ικανοποιημένο από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση, αντίστοιχα; (Ικανοποίηση από την κυβέρνηση vs Ικανοποίηση από την αντιπολίτευση)**



**Διάγραμμα 5 : Πόσο ικανοποιημένοι είναι οι πολίτες από την κυβέρνηση και από την αξιωματική αντιπολίτευση (ανά έκδοση των Εκλογικών Τάσεων) [Ικανοποίηση από κυβέρνηση/αξιωματική αντιπολίτευση διαχρονικά];**



## Δημοτικότητα πολιτικών αρχηγών

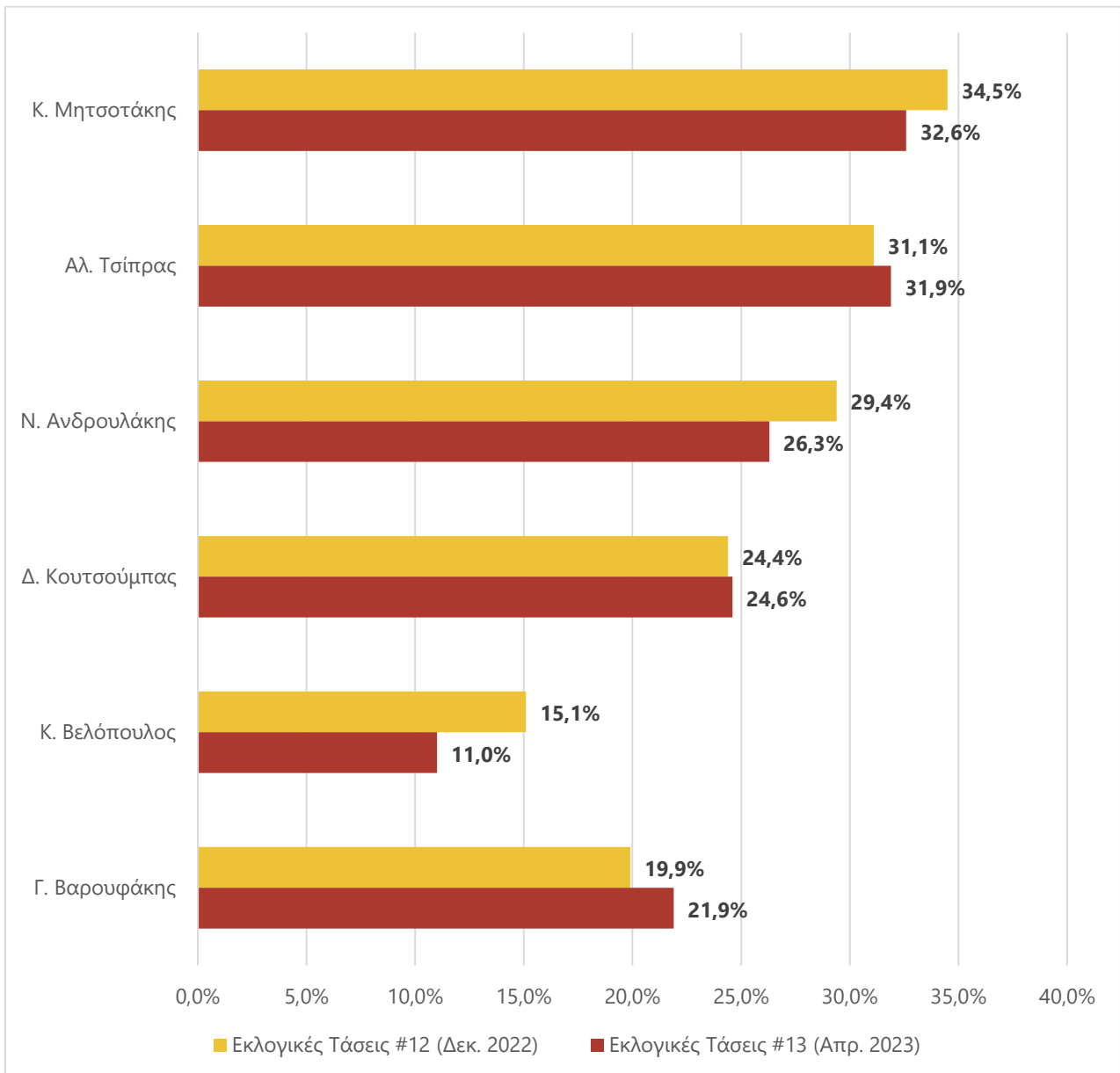
Όπως έχουμε κατ' επανάληψη πει, ο δείκτης της δημοτικότητας έκαστου πολιτικού αρχηγού έχει συγκριτικά μικρότερη αναλυτική αξία, καθώς σχετίζεται και με χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του καθενός/της καθεμίας, ακόμα και αν αυτά έχουν μικρή σχέση με την πολιτική και τις εκλογές. Ωστόσο, η καταγραφή του και κυρίως τα διαχρονικά δεδομένα που σχετίζονται με αυτόν τον δείκτη είναι χρήσιμα, γιατί δείχνουν τη γενικότερη φθορά ή ενίσχυση κάθε προσώπου.

Στην περίοδο που μελετάμε, **ο πρωθυπουργός συνεχίζει να καταγράφει πτώση της δημοτικότητάς** του κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες, κάτι αφ' ενός ενδεικτικό της γενικότερης φθοράς του προσώπου του, που είχαμε επισημάνει και σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων**, αφ' ετέρου σχετικό με την αξιολόγηση της διαχείρισης εκ μέρους του του δυστυχήματος των Τεμπών, ιδίως στις πιο πρόσφατες έρευνες της περιόδου που μελετάμε, μετά την 28<sup>η</sup> Φεβρουαρίου 2023.

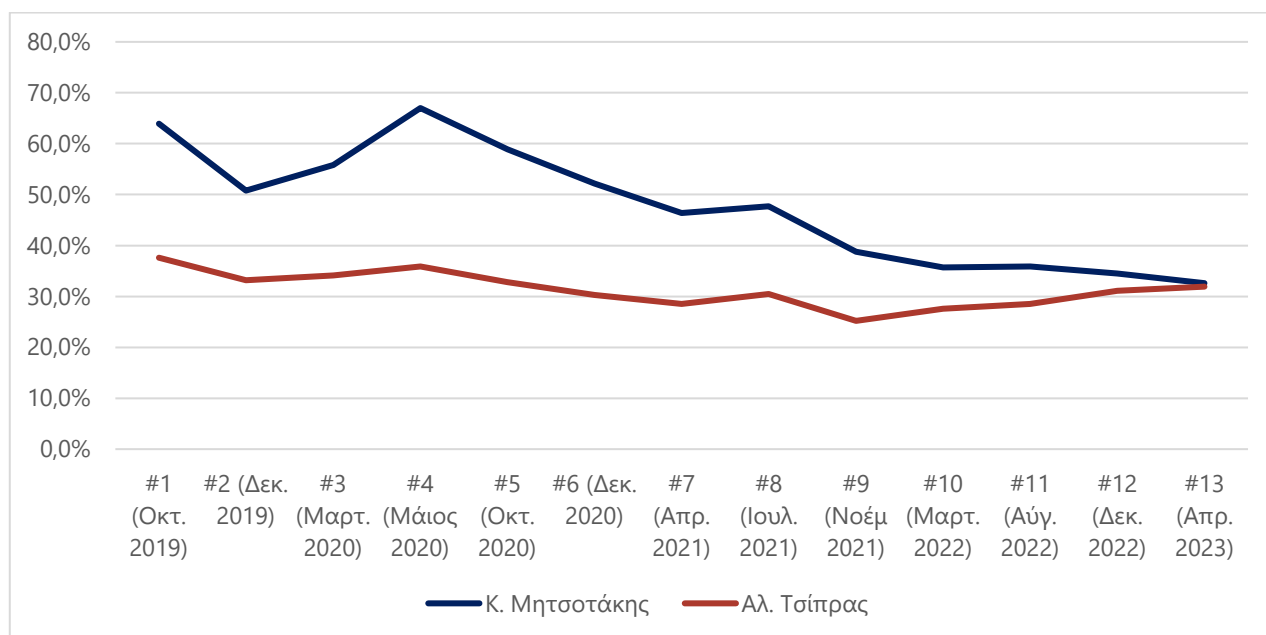
Αντίστροφα, οι περισσότεροι πολιτικοί αρχηγοί της αντιπολίτευσης, και ιδίως της Αριστεράς (Αλ. Τσίπρας, Δ. Κουτσούμπας, Γ. Βαρουφάκης) παρουσιάζουν άλλος μεγαλύτερη και άλλος μικρότερη **αύξηση της δημοτικότητάς τους**, προφανώς ως επιβράβευση της στάσης τους τόσο στο θέμα των Τεμπών όσο και σε άλλα μεγάλα θέματα της περιόδου που πέρασε. Σημειωτέον δε ότι η διαχρονική μείωση της δημοτικότητας του πρωθυπουργού και η -με πιο αργούς ρυθμούς- αύξηση της δημοτικότητας του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης έχει φέρει πλέον τους δύο σε ένα σημείο σχεδόν «ισοπαλίας».

Αντίθετα, δύο πολιτικοί αρχηγοί της αντιπολίτευσης καταγράφουν **μείωση της δημοτικότητάς τους**. Και αν για τον Κ. Βελόπουλο, ως αρχηγό ενός μικρού κόμματος και δη με τα συγκεκριμένα πολιτικά και ιδεολογικά χαρακτηριστικά, αυτό σε ένα βαθμό είναι αναμενόμενο, η συνεχόμενη και μάλιστα εντονότερη μείωση της δημοτικότητας του Ν. Ανδρουλάκη κατά 3,1 ποσοστιαίες μονάδες αφ' ενός δείχνει ότι ο νέος αρχηγός έχει πλήρως εξαντλήσει την όποια δυναμική του, αφ' ετέρου γεννά ένα ερώτημα, μήπως η προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ να ισορροπήσει μεταξύ διαφορετικών θέσεων, ειδικά σε περιόδους πολιτικής και κοινωνικής πόλωσης, όπως π.χ. μετά το δυστύχημα στα Τέμπη, καθιστά το κόμμα και τον αρχηγό του μη σχετικό (irrelevant) στη δημόσια συζήτηση.

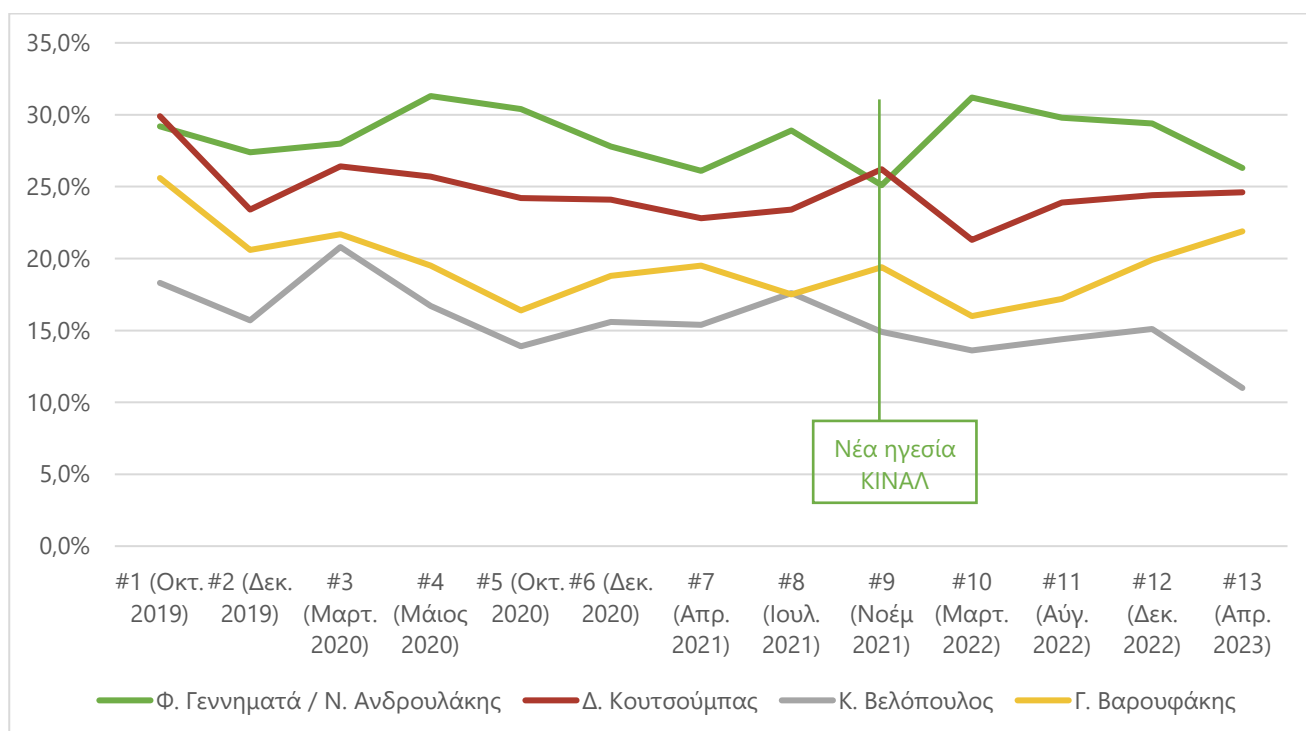
**Διάγραμμα 6: Τι ποσοστό των πολιτών έχει θετική γνώμη για καθέναν από τους πολιτικούς αρχηγούς;**



**Διάγραμμα 7: Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάση τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) – Κ. Μητσοτάκης, Αλ. Τσίπρας**



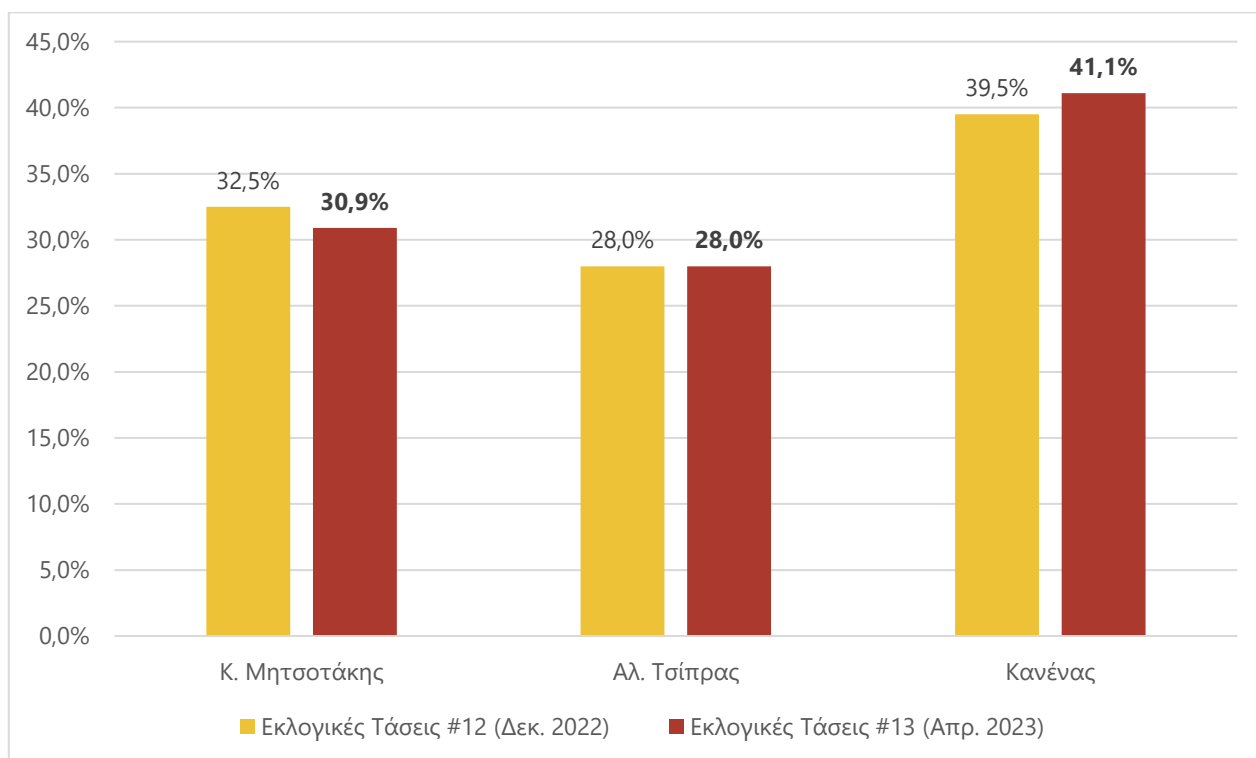
**Διάγραμμα 8: Διαχρονική εξέλιξη της δημοτικότητας κάθε πολιτικού αρχηγού (με βάση τις επιμέρους εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - Φ. Γεννηματά/Ν. Ανδρουλάκης, Δ. Κουτσούμπας, Κ. Βελόπουλος, Γ. Βαρουφάκης**



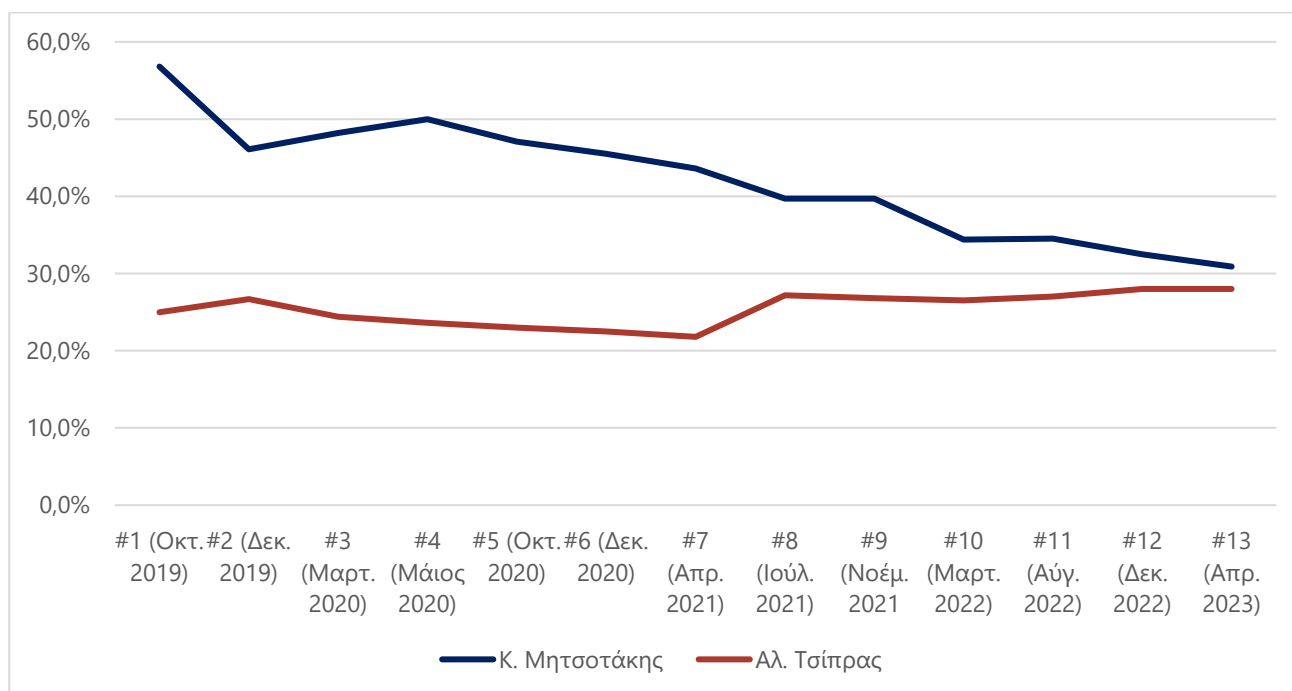
## Καταλληλότερος πρωθυπουργός

Σε ό,τι αφορά στον δείκτη του **καταλληλότερου πρωθυπουργού**, συνεχίζεται η τάση μείωσης της διαφοράς μεταξύ του εν ενεργεία πρωθυπουργού, Κ. Μητσοτάκη, και του βασικού διεκδικητή, Αλ. Τσίπρα, κυρίως οφειλόμενη στη συνεχόμενη πτώση του ποσοστού του πρώτου (-1,6 ποσοστιαία μονάδα), με αποτέλεσμα πλέον η μεταξύ τους διαφορά να έχει μειωθεί περαιτέρω από τις 4,5 στις 2,9 μονάδες σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**. Σημειωτέο, βέβαια, ότι ένα (σχετικά) πλειοψηφικό και αυξανόμενο τμήμα του εκλογικού σώματος δεν προτιμά κανέναν από τους δύο βασικούς διεκδικητές της πρωθυπουργίας.

**Διάγραμμα 9 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο ως πρωθυπουργό; [Καταλληλότερος π/θ]**



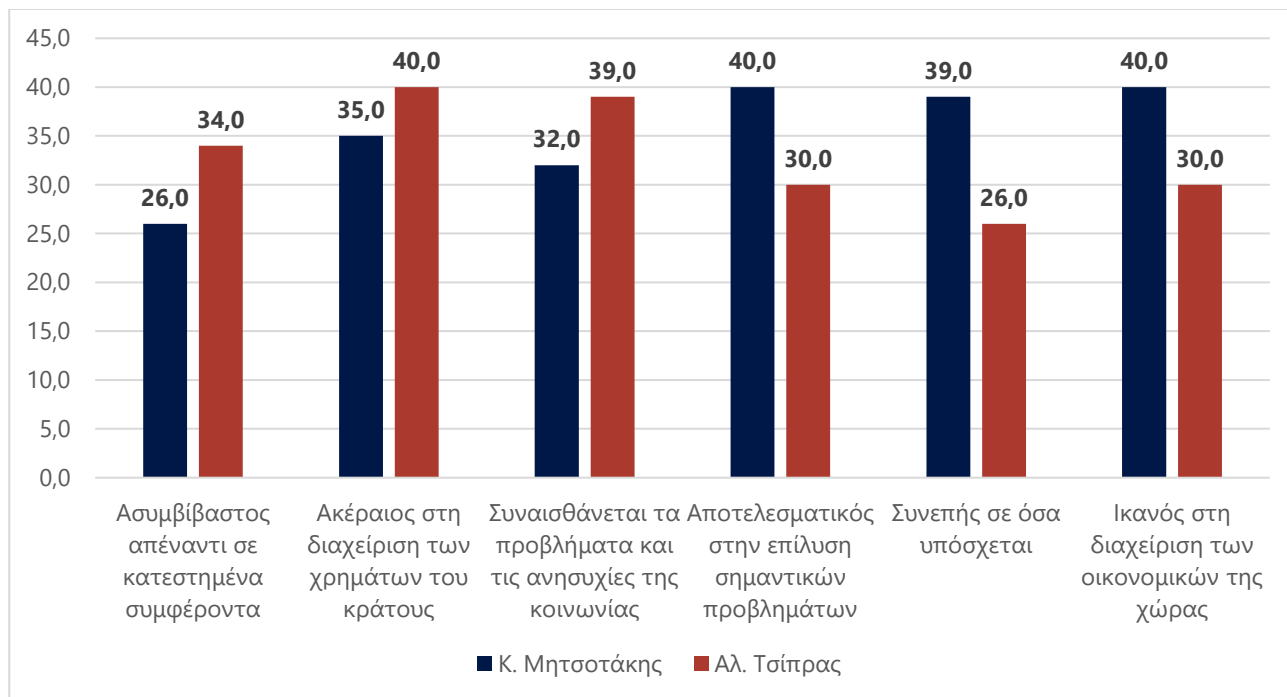
**Διάγραμμα 10 : Ποιον θεωρούν οι πολίτες καταλληλότερο πρωθυπουργό (διαχρονικά); [Καταλληλότερος π/θ διαχρονικά]**



Σε ό,τι αφορά τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε ηγέτη, αλλά και την ικανότητά τους να διαχειριστούν επιμέρους θέματα, επιβεβαιώνεται και σε αυτή την περίοδο και από μια πλειάδα ερευνών αυτό που είχαμε επισημάνει και σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων**. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης θεωρείται γενικά πιο αποτελεσματικός, ικανός και συνεπής και καταλληλότερος να διαχειριστεί τα θέματα που σχετίζονται με την ασφάλεια με στενή έννοια (μεταναστευτικό, εγκληματικότητα, ελληνοτουρκικά). Αντίθετα, ο Αλέξης Τσίπρας θεωρείται πιο ασυμβίβαστος απέναντι σε συμφέροντα, ακέραιος στη διαχείριση των χρημάτων του κράτους και κοντά στα προβλήματα και στις ανησυχίες της κοινωνίας, ενώ έχει προβάδισμα στη διαχείριση των κοινωνικών θεμάτων (αντιμετώπιση της ακρίβειας, λειτουργία του ΕΣΥ κ.λπ.), αλλά και στην αντιμετώπιση της διαφθοράς και στη δημοκρατική λειτουργία του κράτους.



Διάγραμμα 11: Αξιολόγηση των δύο πολιτικών ηγετών ως προς επιμέρους χαρακτηριστικά<sup>5</sup>



Όπως επισημάναμε και στην προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, το ποια διακυβεύματα θα κυριαρχήσουν τελικά στη δημόσια συζήτηση και στη συνείδηση των πολιτών κατά την προεκλογική περίοδο, θα ευνοήσουν τον έναν ή τον άλλο πολιτικό αρχηγό.

<sup>5</sup> Πηγή: Prorata, Σφυγγός Μαρτίου 2023, διαθέσιμο εδώ: <https://prorata.gr/2023/04/03/σφυγγός-μαρτίου-2023/>

## Πρόθεση ψήφου

**Ό**πως κάναμε και σε προηγούμενες εκδόσεις των **Εκλογικών Τάσεων**, πριν τα συνολικά ευρήματα για την πρόθεση ψήφου, θα παρουσιάσουμε ορισμένα στοιχεία -πάντοτε με βάση τα δημογραφικά στοιχεία που δηλώνονται στην ταυτότητα κάθε έρευνας- ως προς την πρόθεση ψήφου κατά φύλο, ηλικία, επάγγελμα και πολιτική αυτοτοποθέτηση, από τα οποία οδηγούμαστε επαγωγικά στην ανασύνθεση της συνολικής πρόθεσης ψήφου.

Αναλυτικότερα:

### Ανά θέση στην απασχόληση (με βάση τη δήλωσή τους)

Οι **συνταξιούχοι** (αποτελούν το **24,4%** του εκλογικού σώματος) παραμένουν ένα από τα πλέον προνομιούχα για τη ΝΔ εκλογικά ακροατήρια. Ωστόσο, από την **προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων** μέχρι σήμερα το ποσοστό που λαμβάνει στη συγκεκριμένη κατηγορία η ΝΔ ως πρόθεση ψήφου έχει μειωθεί κατά 3,4 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ αντίστροφα του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ έχει αυξηθεί κατά 1,4 μονάδες, με αποτέλεσμα το προβάδισμα της ΝΔ μεταξύ των συνταξιούχων να έχει μειωθεί από 16,6 σε 11,8 ποσοστιαίες μονάδες.

Πίνακας 2: Πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση - Συνταξιούχοι (24,4% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	42,9%	<b>39,5%</b>	-3,4
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	26,3%	<b>27,7%</b>	1,4
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	12,8%	<b>10,3%</b>	-2,5
<b>ΚΚΕ</b>	4,5%	<b>4,6%</b>	0,1
<b>Ελληνική Λύση</b>	4,3%	<b>4,0%</b>	-0,3
<b>ΜΕΡΑ25</b>	0,9%	<b>0,8%</b>	-0,1
<b>Λοιπά</b>	2,5%	<b>3,8%</b>	1,3
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	5,8%	<b>9,3%</b>	3,5

Οι **εργαζόμενοι/ες στον ιδιωτικό τομέα** (αποτελούν το **23,7%** του εκλογικού σώματος) είναι, αντίθετα, μία από τις κατηγορίες στις οποίες ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ διατηρεί, έστω βραχύ σχετικά, προβάδισμα (της τάξης της 1,1 ποσοστιαίας μονάδας) έναντι της ΝΔ. Είναι σημαντικό ότι σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** και τα δύο μεγάλα κόμματα καταγράφουν απώλειες στη συγκεκριμένη κατηγορία, με τους/τις ιδιωτικούς υπαλλήλους και εργάτες/τριες να στρέφονται κυρίως προς τη «γκρίζα ζώνη» (+5,8 ποσοστιαίες μονάδες από τον περασμένο Δεκέμβριο) και λιγότερο προς μικρότερα κόμματα της αριστεράς (κυρίως το ΚΚΕ) αλλά και της δεξιάς (Ελληνική Λύση, ενδεχομένως και περισσότερο ακροδεξιές επιλογές που κρύβονται στα «λοιπά» κόμματα).

Πίνακας 3: Πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση - Εργαζόμενοι/ες στον ιδιωτικό τομέα (23,7% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	27,4%	<b>23,6%</b>	-3,8
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	28,5%	<b>24,7%</b>	-3,8
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	9,9%	<b>8,7%</b>	-1,2
<b>ΚΚΕ</b>	7,9%	<b>8,8%</b>	0,9
<b>Ελληνική Λύση</b>	3,3%	<b>4,2%</b>	0,9
<b>ΜΕΡΑ25</b>	4,2%	<b>4,3%</b>	0,1
<b>Λοιπά κόμματα</b>	6,8%	<b>7,9%</b>	1,1
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	12,0%	<b>17,8%</b>	5,8

Οι **εργαζόμενοι/ες στον δημόσιο τομέα** (αποτελούν το **13,8%** του εκλογικού σώματος) ήταν ένα από τα «κάστρα» του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, ωστόσο το προβάδισμά του έναντι της ΝΔ στη συγκεκριμένη κατηγορία μειώθηκε σημαντικά κατά την τρέχουσα περίοδο. Συγκεκριμένα, ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στην προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** προηγούνταν της ΝΔ στη συγκεκριμένη κατηγορία κατά 9,4 ποσοστιαίες μονάδες, προβάδισμα το οποίο στην τρέχουσα περίοδο ανέρχεται σε 3,5 ποσοστιαίες μονάδες. Οι απώλειες του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στη συγκεκριμένη κατηγορία φαίνεται ότι κατευθύνονται προς τη «γκρίζα ζώνη» κυρίως.

Πίνακας 4: Πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση - Εργαζόμενοι/ες στον δημόσιο τομέα (13,8% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	25,6%	<b>25,0%</b>	-0,6
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	35,0%	<b>28,5%</b>	-6,5
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	11,7%	<b>10,3%</b>	-1,4
<b>ΚΚΕ</b>	5,1%	<b>5,4%</b>	0,3
<b>Ελληνική Λύση</b>	3,9%	<b>4,0%</b>	0,1
<b>ΜΕΡΑ25</b>	2,3%	<b>2,1%</b>	-0,2
<b>Λοιπά κόμματα</b>	7,1%	<b>8,6%</b>	1,5
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	9,3%	<b>16,1%</b>	6,8

Οι **ελεύθεροι/ες επαγγελματίες** (αποτελούν το **13,4%** του εκλογικού σώματος) ήταν και παραμένουν -και μάλιστα με διευρυνόμενο προβάδισμα- ένα από τα προνομικά για τη ΝΔ εκλογικά ακροατήρια. Ειδικότερα, σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** η ΝΔ προηγείται πλέον του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ κατά 7,7 ποσοστιαίες μονάδες, έναντι 2,2 τον Δεκέμβριο του 2022.

Πίνακας 5: Πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση - Ελεύθεροι/ες επαγγελματίες (13,4% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	31,3%	<b>30,6%</b>	-0,7
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	29,1%	<b>22,9%</b>	-6,2
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	11,5%	<b>10,2%</b>	-1,3
<b>ΚΚΕ</b>	5,2%	<b>4,7%</b>	-0,5
<b>Ελληνική Λύση</b>	3,4%	<b>4,1%</b>	0,7
<b>ΜΕΡΑ25</b>	2,4%	<b>4,6%</b>	2,2
<b>Λοιπά κόμματα</b>	8,8%	<b>9,5%</b>	0,7
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	8,3%	<b>13,4%</b>	5,1

Οι **άνεργοι/ες** (αποτελούν το **7,9%** του εκλογικού σώματος) αποτελούσαν παραδοσιακά μία από τις κατηγορίες στις οποίες ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ προηγούνταν σημαντικά της ΝΔ. Αυτό ισχύει και στην τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, ωστόσο το προβάδισμα αυτό έχει περιοριστεί σημαντικά. Ειδικότερα, ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στην **προηγούμενη έκδοση των Εκλογικών Τάσεων** προηγούνταν της ΝΔ στη συγκεκριμένη κατηγορία κατά 11,5 ποσοστιαίες μονάδες, προβάδισμα το οποίο στην τρέχουσα περίοδο ανέρχεται σε 2,7 ποσοστιαίες μονάδες. Οι απώλειες του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στη συγκεκριμένη κατηγορία φαίνεται ότι κατευθύνονται προς τη «γκρίζα ζώνη» κυρίως.

Πίνακας 6: Πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση - Άνεργοι/ες (7.9% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	19,3%	<b>18,8%</b>	-0,5
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	30,8%	<b>21,5%</b>	-9,3
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	7,6%	<b>6,1%</b>	-1,5
<b>ΚΚΕ</b>	5,7%	<b>6,9%</b>	1,2
<b>Ελληνική Λύση</b>	5,7%	<b>4,3%</b>	-1,4
<b>ΜΕΡΑ25</b>	1,8%	<b>5,4%</b>	3,6
<b>Λοιπά κόμματα</b>	10,9%	<b>8,6%</b>	-2,3
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	18,2%	<b>28,4%</b>	10,2

Τέλος, οι **ασχολούμενες/οι αποκλειστικά με οικιακές εργασίες** (αποτελούν το **6,6%** του εκλογικού σώματος) είναι και παραμένουν προνομιακός χώρος της ΝΔ. Ωστόσο το προβάδισμά της έναντι του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** έχει μειωθεί αφ'ενός λόγω της μείωσης της πρόθεσης ψήφου προς τη ΝΔ αφ' ετέρου λόγω της ταυτόχρονης ενίσχυσης του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στην κατηγορία αυτή. Έτσι το προβάδισμα της ΝΔ ανέρχεται πλέον σε 7,6 ποσοστιαίες μονάδες έναντι 14,0 την προηγούμενη περίοδο.

**Πίνακας 7: Πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση - Ασχολούμενες/οι αποκλειστικά με οικιακές εργασίες (6,6% του εκλογικού σώματος)**

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	36,9%	<b>34,5%</b>	-2,4
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	22,9%	<b>26,9%</b>	4,0
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	9,4%	<b>4,8%</b>	-4,6
<b>ΚΚΕ</b>	3,5%	<b>5,1%</b>	1,6
<b>Ελληνική Λύση</b>	8,0%	<b>3,6%</b>	-4,4
<b>ΜΕΡΑ25</b>	1,4%	<b>1,8%</b>	0,4
<b>Λοιπά κόμματα</b>	5,1%	<b>5,1%</b>	-
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	12,8%	<b>18,2%</b>	5,4

**Ως συνολική παρατήρηση στην πρόθεση ψήφου ανά θέση στην απασχόληση, σημειώνουμε τα εξής:**

- Η ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ παρουσιάζουν μείωση στην πρόθεση ψήφου σε όλες τις κατηγορίες.
- Ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ εξακολουθεί να προηγείται -αν και λιγότερο συγκριτικά σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο- στους εργαζόμενους και στις εργαζόμενες στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και στους ανέργους/στις άνεργες, ενώ παράλληλα μείωσε τη διαφορά του από τη ΝΔ στους/στις συνταξιούχους και στις/στους απασχολούμενες/ους αποκλειστικά με οικιακές εργασίες. Έχει σημασία να επισημάνουμε ότι αυτή η τάση, εκτός από τη θετική για τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ επίδραση που έχει στη συνολική διαφορά των δύο κομμάτων, αμβλύνει την ταξική πόλωση που έχει καταγραφεί σε προηγούμενες περιόδους και εκλογικά και δημοσκοπικά και προσδίδει πλέον, ιδίως στον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, πολύ περισσότερο



πολυσυλλεκτικά χαρακτηριστικά με βάση το εκλογικό του ακροατήριο. Αυτό όμως δεν οφείλεται μόνο στη βελτίωση της πρόθεσης ψήφου που συγκεντρώνει μεταξύ κατηγοριών που παραδοσιακά προτιμούν τη ΝΔ (π.χ. συνταξιούχοι, απασχολούμενες/οι αποκλειστικά με οικιακές εργασίες) αλλά και στην υποχώρησή του σε παραδοσιακά δικά του εκλογικά κοινά (ιδίως εργαζόμενους/ες στον δημόσιο τομέα και άνεργους/ες).

- Τα «λοιπά κόμματα» εντός των οποίων περιλαμβάνεται και το «κόμμα Κασιδιάρη», η συμμετοχή του οποίου ή μη στις εκλογές θα κριθεί τελικά στον Άρειο Πάγο, παρουσιάζουν αύξηση στις περισσότερες κατηγορίες, με εξαίρεση τους άνεργους/τις άνεργες (μείωση) και τις/τους απασχολούμενες/ους με οικιακές εργασίες (σταθερότητα).
- Τέλος, ένα ιδιαίτερα σημαντικό εύρημα αφορά την αύξηση στις «γκρίζας» ζώνης επίσης σε όλες τις κατηγορίες, και μάλιστα ιδιαίτερα σημαντική σε συγκεκριμένες εξ αυτών (π.χ. άνεργοι/ες).

## Με βάση την πολιτική αυτοτοποθέτηση

Όσοι/ες αυτοπροσδιορίζονται ως **αριστεροί/ες και κεντροαριστεροί/ες** (αποτελούν το **31,6%** του εκλογικού σώματος) ψηφίζουν, όπως είναι αναμενόμενο σε μεγαλύτερο ποσοστό ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ. Σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** η πρόθεση ψήφου της συγκεκριμένης κατηγορίας προς τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ αυξήθηκε κατά 4,6 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ προς το ΚΚΕ κατά 1,4, ενώ αντίθετα μειώθηκε η πρόθεση ψήφου προς το ΜΕΡΑ25 κατά 1,5 μονάδα. Σημαντικές επίσης είναι οι απώλειες του ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ στην κατηγορία αυτή (-2,1 μονάδες).

**Πίνακας 8: Πρόθεση ψήφου με βάση την πολιτική αυτοτοποθέτηση – Αριστεροί/ες και Κεντροαριστεροί/ες (31,6% του εκλογικού σώματος)**

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	4,7%	<b>4,4%</b>	-0,3
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	48,4%	<b>53,0%</b>	4,6
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	13,4%	<b>11,3%</b>	-2,1
<b>ΚΚΕ</b>	13,1%	<b>14,5%</b>	1,4
<b>Ελληνική Λύση</b>	1,8%	<b>1,3%</b>	-0,5
<b>ΜΕΡΑ25</b>	5,9%	<b>4,4%</b>	-1,5
<b>Λοιπά κόμματα</b>	4,0%	<b>5,7%</b>	1,7
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	8,7%	<b>5,4%</b>	-3,3

Αντίστοιχα, όσοι/ες αυτοπροσδιορίζονται ως **δεξιοί/ές και κεντροδεξιοί/ές** (αποτελούν το **30,9%** του εκλογικού σώματος) ψηφίζουν, όπως είναι επίσης αναμενόμενο σε μεγαλύτερο ποσοστό ΝΔ. Ωστόσο, στην κατηγορία αυτή η ΝΔ καταγράφει απώλειες (-1,6 μονάδες) σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, από τις οποίες φαίνεται να επωφελείται περισσότερο η «γκρίζα ζώνη» και λιγότερο τα «λοιπά κόμματα», μεταξύ των οποίων και αρκετά της ακροδεξιάς.

**Πίνακας 9: Πρόθεση ψήφου με βάση την πολιτική αυτοτοποθέτηση – Δεξιοί/ές και κεντροδεξιοί/ές (30,9% του εκλογικού σώματος)**

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	63,0%	<b>61,4%</b>	-1,6
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	4,0%	<b>3,4%</b>	-0,6
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	4,4%	<b>2,7%</b>	-1,7
<b>ΚΚΕ</b>	0,7%	<b>0,9%</b>	0,2
<b>Ελληνική Λύση</b>	6,9%	<b>6,5%</b>	-0,4
<b>ΜΕΡΑ25</b>	0,7%	<b>2,2%</b>	1,5
<b>Λοιπά κόμματα</b>	10,5%	<b>10,8%</b>	0,3
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	9,8%	<b>12,1%</b>	2,3

Τέλος, σε ό,τι αφορά όσους/ες αυτοπροσδιορίζονται ως **κεντρώοι/ες** ή **δεν αυτοτοποθετούνται πολιτικά** (αποτελούν το **37,5%** του εκλογικού σώματος) ισχύουν πρώτα απ' όλα οι μεθοδολογικές παρατηρήσεις που έχουμε κάνει και προηγουμένως: η άθροισή τους αποτελεί μια στατιστική επιλογή που προκαλεί κάποιες ερμηνευτικές δυσκολίες, καθώς π.χ. ως κεντρώοι/ες αυτοπροσδιορίζονται και άνθρωποι που δεν θέλουν ή δυσκολεύονται να αυτοτοποθετηθούν, αλλά και άνθρωποι που συνειδητά ανήκουν σε έναν ενδιάμεσο πολιτικά χώρο, ενώ αντίστοιχα η άρνηση αυτοτοποθέτησης μπορεί να υποκρύπτει και άλλες πολιτικές διαθέσεις (αντιπολιτικής, αντισυστημικότητας ή και ακροδεξιάς άποψης). Με αυτή την επισήμανση κατά νου λοιπόν, σημειώνεται ότι στην εν λόγω κατηγορία απ' ενός μειώνεται το προβάδισμα της ΝΔ έναντι του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, απ' ετέρου για πρώτη φορά ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ προηγείται ως προς την πρόθεση ψήφου

έναντι του ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ. Επίσης χαρακτηριστικό της εν λόγω κατηγορίας είναι και το γεγονός ότι ένας/μία στους τρεις παραμένει στη «γκρίζα ζώνη».

**Πίνακας 10: Πρόθεση ψήφου με βάση την πολιτική αυτοτοποθέτηση – Κεντρώοι/ες και μη αυτοτοποθετούμενοι/ες (37,5% του εκλογικού σώματος)**

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	20,6%	<b>18,8%</b>	-1,8
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	14,5%	<b>14,7%</b>	0,2
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	14,6%	<b>12,4%</b>	-2,2
<b>ΚΚΕ</b>	1,8%	<b>2,1%</b>	0,3
<b>Ελληνική Λύση</b>	6,1%	<b>4,5%</b>	-1,6
<b>ΜÉΡΑ25</b>	2,6%	<b>3,2%</b>	0,6
<b>Λοιπά κόμματα</b>	8,1%	<b>11,0%</b>	2,9
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	31,7%	<b>33,3%</b>	1,6

**Μία γενική παρατήρηση που μπορεί να γίνει σε σχέση με την καταγραφή των κομμάτων - και ιδίως των δύο βασικών διεκδικητών της πρώτης θέσης- στις επιμέρους κατηγορίες εκλογέων με βάση την πολιτική τους αυτοτοποθέτηση είναι η εξής:**

Τα κόμματα, και ιδίως τα κόμματα εξουσίας που εξ ορισμού έχουν περισσότερο πολυσυλλεκτική απεύθυνση, τείνουν να θεωρούν ότι η έκβαση του μεταξύ τους ανταγωνισμού (άρα και η πρωτιά στις εκλογές) κρίνεται από τη λεγόμενη «μάχη του κέντρου». Αυτό είναι ασφαλώς μια έγκυρη εκτίμηση, με την έννοια ότι οι κεντρώοι και μη αυτοπροσδιοριζόμενοι πολιτικά ψηφοφόροι είναι ένα συνήθως περισσότερο ευμετάβλητο σώμα καθώς δεν έχει ισχυρές πολιτικές (άρα και κομματικές) ταυτίσεις και επομένως ένα κόμμα εύλογα θεωρεί ότι μπορεί πιο εύκολα να τους/τις

προσεταιριστεί, σε σύγκριση π.χ. με τους ψηφοφόρους του αντίπαλου πολιτικού χώρου/της αντίπαλης ιδεολογικής απόχρωσης.

Ωστόσο, αυτό που αγνοείται συχνά είναι η σημασία της κυριαρχίας κάθε κόμματος στο δικό του καταρχήν πολιτικό χώρο (δηλ. της ΝΔ μεταξύ των δεξιών/κεντροδεξιών ψηφοφόρων και του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ μεταξύ των αριστερών/κεντροαριστερών εν προκειμένω), η οποία κατά τη γνώμη μας είναι ιδιαίτερα αυξημένη για δύο λόγους:

- Αφ' ενός, οι πολιτικά συγγενείς ψηφοφόροι τείνουν να είναι οι πιο σταθεροί και κανένα κόμμα δεν είναι -ή δεν πρέπει να είναι- διατεθειμένο να τους/τις χάσει. Επομένως, η εξασφάλιση της κυριαρχίας στον οικείο πολιτικό χώρο είναι προϋπόθεση προκειμένου να μπορεί ένα κόμμα να ελιχθεί και προς το κέντρο και να προσπαθήσει να διευρύνει την απήχησή του σε αυτό.
- Αφ' ετέρου, επειδή ακριβώς οι κεντρώοι και μη αυτοπροσδιοριζόμενοι πολιτικά ψηφοφόροι έχουν λιγότερο ισχυρές πολιτικές/κομματικές ταυτίσεις, πολλές φορές δεν καθορίζουν, όπως πιστεύεται, αλλά ακολουθούν τον νικητή. Με άλλα λόγια, το ρεύμα νίκης που δημιουργείται από την κυριαρχία του ενός ή του άλλου κόμματος στον δικό του πολιτικό χώρο, είναι αυτό που τελικά συμπαρασύρει και τους κεντρώους/ες ή μη αυτοπροσδιοριζόμενους/ες εκλογείς.

Τούτων δοθέντων, θα πρέπει ασφαλώς να αξιολογηθεί σοβαρά η μείωση της πρόθεσης ψήφου προς τη ΝΔ (και προς το ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ) μεταξύ των κεντρώων και μη αυτοτοποθετούμενων εκλογέων και αντίστοιχα η αύξηση της πρόθεσης ψήφου προς τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στην κατηγορία αυτή. Ταυτόχρονα όμως, ένα πολύ σημαντικό στοίχημα για τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, ιδίως ενόψει του εκλογικού συστήματος της απλής αναλογικής, θα είναι να καταφέρει όχι απλώς να συγκρατήσει αλλά να διευρύνει σημαντικά την επιρροή του εντός των πολιτικά «δικών του» αριστερών και κεντροαριστερών ψηφοφόρων.

Αυτή τη στιγμή, η ΝΔ λαμβάνει μεταξύ των δεξιών και κεντροδεξιών ψηφοφόρων 61,4%, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ λαμβάνει 53,0% μεταξύ των αριστερών και κεντροαριστερών αντίστοιχα. Σαφώς,

υπάρχει εξήγηση για την αναντιστοιχία αυτή, καθώς το κομματικό τοπίο στα αριστερά του πολιτικού φάσματος είναι πολύ περισσότερο διασπασμένο και επομένως ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ ως το μεγάλο κόμμα του χώρου αυτού έχει να αντιμετωπίσει πολύ μεγαλύτερο ανταγωνισμό από τον αντίστοιχο που αντιμετωπίζει η ΝΔ εντός του δεξιού και κεντροδεξιού εκλογικού σώματος. Ωστόσο, ανεξαρτήτως της αιτίας, η ανισορροπία αυτή είναι μία πολύ σημαντική παράμετρος που, αν δεν αποκατασταθεί, έστω εν μέρει, ενδέχεται να επηρεάσει το συνολικό εκλογικό αποτέλεσμα.

## Με βάση την ηλικία

Οι **νεότερες ηλικιακές ομάδες (17-44 ετών)** (αποτελούν το **45,7%** του εκλογικού σώματος) στρέφονται σε μεγαλύτερο ποσοστό προς τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, το προβάδισμα μάλιστα του οποίου έναντι της ΝΔ στους εκλογείς αυτούς αυξήθηκε σχετικά, ως συνέπεια της μείωσης της πρόθεσης ψήφου προς τη ΝΔ στην κατηγορία αυτή σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων**, πιθανότατα λόγω και του δυστυχήματος στα Τέμπη που κινητοποίησε περισσότερο τη νέα γενιά. Έτσι, στους εκλογείς 17-44 ετών ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ προηγείται της ΝΔ με 5,5 ποσοστιαίες μονάδες, έναντι 3,2 την προηγούμενη περίοδο.

Επίσης άξια καταγραφής είναι η σημαντική αύξηση του ΜέΡΑ 25 στην εν λόγω ηλικιακή ομάδα, αλλά και το υψηλό ποσοστό των «λοιπών κομμάτων» (είτε πρόκειται για κόμματα της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς είτε, δυστυχώς, και για κόμματα της ακροδεξιάς), καθώς και το υψηλό -και αυξημένο σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο- ποσοστό όσων παραμένουν στη «γκρίζα ζώνη», ενδεχομένως ενδεικτικό μιας οριζόντιας απογοήτευσης ή σύγχυσης, ιδίως μετά το δυστύχημα στα Τέμπη.

Πίνακας 11: Πρόθεση ψήφου ανά ηλικία – Εκλογείς 17-44 ετών (45,7% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	22,8%	<b>20,2%</b>	-2,6
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	26,0%	<b>25,7%</b>	-0,3
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	10,9%	<b>8,7%</b>	-2,2
<b>ΚΚΕ</b>	5,9%	<b>5,7%</b>	-0,2
<b>Ελληνική Λύση</b>	3,7%	<b>4,0%</b>	0,3
<b>ΜΕΡΑ25</b>	4,1%	<b>5,0%</b>	0,9
<b>Λοιπά κόμματα</b>	9,9%	<b>11,5%</b>	1,6
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	16,7%	<b>19,2%</b>	2,5

Η αντίστροφη εικόνα καταγράφεται παραδοσιακά και, εν μέρει, επιβεβαιώνεται και στην τρέχουσα περίοδο, μεταξύ των **μεγαλύτερων σε ηλικία εκλογέων (45 ετών και άνω)** (αποτελούν το **54,3%** του εκλογικού σώματος). Σε αυτή την κατηγορία η ΝΔ είχε και διατηρεί προβάδισμα έναντι του ΣΥΡΙΖΑ, αν και αυτό πλέον μειώνεται κατά 3,2 ποσοστιαίες μονάδες (από 11,5 σε 8,3).

Πίνακας 12: Πρόθεση ψήφου ανά ηλικία – Εκλογείς 45+ ετών (54,3% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	36,1%	<b>34,4%</b>	-1,7
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	24,6%	<b>26,1%</b>	1,5
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	11,7%	<b>9,1%</b>	-2,6
<b>ΚΚΕ</b>	4,4%	<b>5,1%</b>	0,7
<b>Ελληνική Λύση</b>	4,6%	<b>4,2%</b>	-0,4
<b>ΜΕΡΑ25</b>	1,3%	<b>1,8%</b>	0,5
<b>Λοιπά κόμματα</b>	5,7%	<b>6,3%</b>	0,6
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	11,6%	<b>13,0%</b>	1,4

## Με βάση το φύλο

Οι **άνδρες** (αποτελούν το **48,6%** του εκλογικού σώματος) είναι μια κατηγορία στην οποία η ΝΔ καταγράφει προβάδισμα έναντι του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, το οποίο ωστόσο σε σύγκριση με την προηγούμενη έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** έχει μειωθεί, κυρίως λόγω της υποχώρησης της ΝΔ και λιγότερο λόγω της οριακής αύξησης του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ. Αύξηση παρουσιάζει το ποσοστό των ανδρών που κινούνται στη «γκρίζα ζώνη», αλλά και το ποσοστό όσων δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν «λοιπά κόμματα», μεταξύ των οποίων και αυτά της ακροδεξιάς.



Πίνακας 13: Πρόθεση ψήφου ανά φύλο – Άνδρες (48,6% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	30,4%	<b>28,1%</b>	-2,3
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	24,0%	<b>24,6%</b>	0,6
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	11,7%	<b>10,2%</b>	-1,5
<b>ΚΚΕ</b>	5,4%	<b>5,3%</b>	-0,1
<b>Ελληνική Λύση</b>	5,7%	<b>4,6%</b>	-1,1
<b>ΜΕΡΑ25</b>	3,1%	<b>3,7%</b>	0,6
<b>Λοιπά κόμματα</b>	8,9%	<b>10,7%</b>	1,8
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	10,8%	<b>12,8%</b>	2,0

Προβάδισμα είχε και διατηρεί η ΝΔ και στις **γυναίκες** (αποτελούν το **51,4%** του εκλογικού σώματος) το οποίο παρουσιάζει οριακή μείωση, λόγω της συγκριτικά μεγαλύτερης πτώσης της πρόθεσης ψήφου προς τη ΝΔ έναντι εκείνης προς τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ στην συγκεκριμένη κατηγορία. Αύξηση αντίθετα καταγράφεται στο ποσοστό των γυναικών που κινείται στη «γκρίζα ζώνη», αλλά και στο ποσοστό όσων δηλώνουν ότι θα ψηφήσουν ΚΚΕ.

Πίνακας 14: Πρόθεση ψήφου ανά φύλο – Γυναίκες (51,4% του εκλογικού σώματος)

	Εκλογικές Τάσεις #12 (Δεκ. 2022)	Εκλογικές Τάσεις #13 (Απρ. 2023)	Μεταβολές
<b>ΝΔ</b>	29,7%	<b>28,5%</b>	-1,2
<b>ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ</b>	27,6%	<b>27,2%</b>	-0,4
<b>ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ</b>	10,5%	<b>7,7%</b>	-2,8
<b>ΚΚΕ</b>	5,0%	<b>5,7%</b>	0,7
<b>Ελληνική Λύση</b>	3,3%	<b>3,6%</b>	0,3
<b>ΜΕΡΑ25</b>	2,3%	<b>2,9%</b>	0,6
<b>Λοιπά κόμματα</b>	6,3%	<b>6,4%</b>	0,1
<b>«Γκρίζα ζώνη»</b>	15,3%	<b>18,0%</b>	2,7

## Η συνολική πρόθεση ψήφου

Με βάση την επαγωγική επεξεργασία των στοιχείων των παραπάνω πινάκων, η συνολική πρόθεση ψήφου προς τα επιμέρους κόμματα καταγράφεται ως εξής:

Η ΝΔ εξακολουθεί την **πτωτική πορεία της**, ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ παρουσιάζει **σταθερότητα**, κάτι που **μειώνει ακόμη περαιτέρω τη μεταξύ τους διαφορά** (στις 2,3 ποσοστιαίες μονάδες πλέον). Σημαντικές απώλειες καταγράφει και το ΠΑΣΟΚ/ΚΙΝΑΛ, οι οποίες το απομακρύνουν από το στόχο του διψήφιου ποσοστού, ενώ έστω οριακή ενίσχυση παρουσιάζουν τα ποσοστά του ΚΚΕ και του ΜΕΡΑ25, σε αντίθεση με τα «λοιπά κόμματα» των οποίων το αθροιστικό ποσοστό αυξάνεται αισθητά (+1,2 μονάδα).

Αυτό που θα λέγαμε ως γενικό σχόλιο για την πρόθεση ψήφου είναι ότι σε ένα μήνα, η πραγματική εκλογική καταγραφή των πολιτικών δυνάμεων θα επιβεβαιώσει ή θα διαψεύσει τις τάσεις που κατέγραψε το εργαλείο των δημοσκοπήσεων -και, κατ' επέκταση και η δική μας ανάλυση. Προφανώς, **η μέχρι σήμερα τάση μείωσης της διαφοράς των δύο μεγάλων κομμάτων προϊδεάζει για μια αμφίροπη αναμέτρηση, η έκβαση της οποίας θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την πορεία του τελευταίου μήνα της επίσημης προεκλογικής περιόδου.**

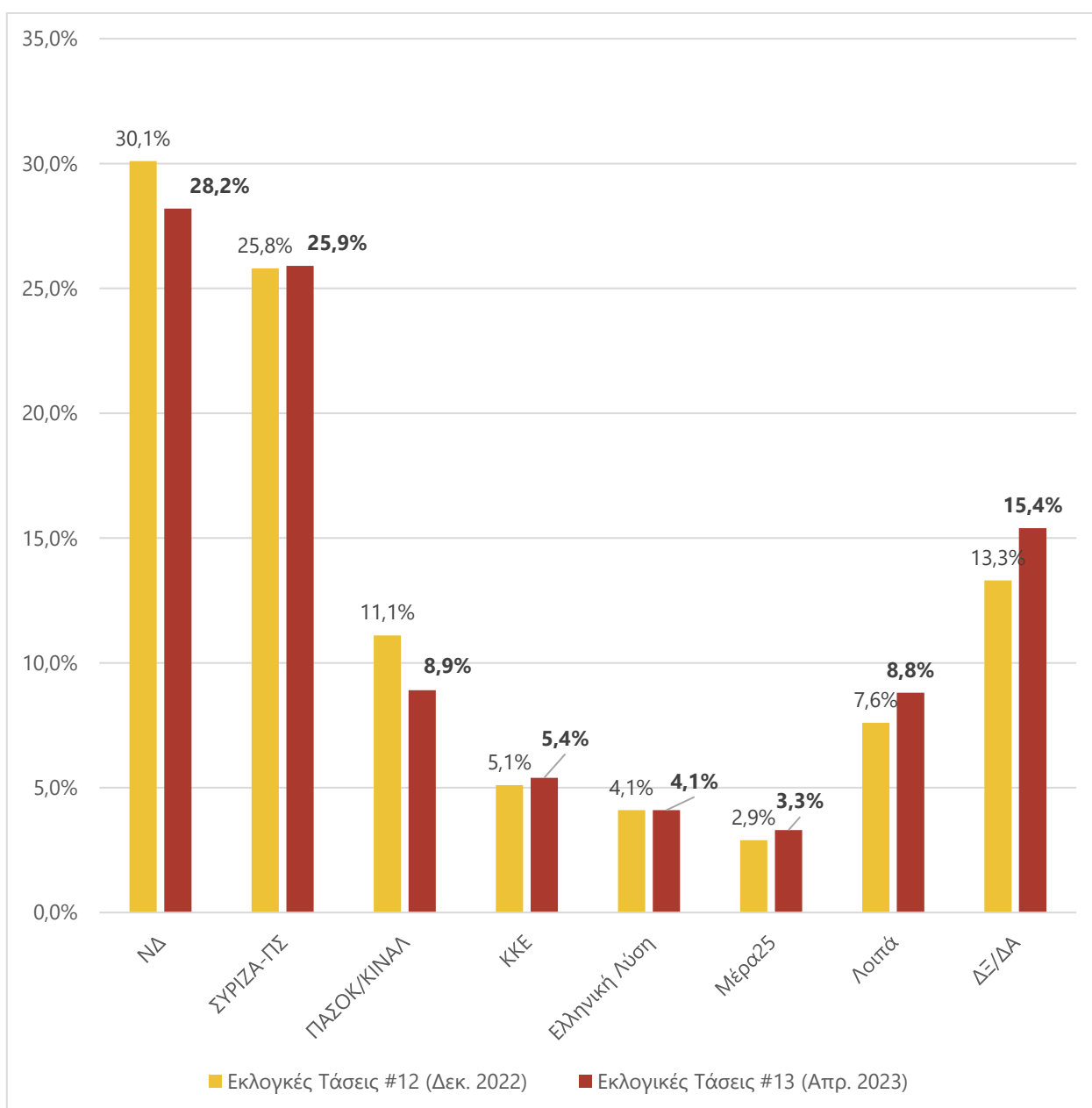
Ωστόσο, ορισμένα «ποιοτικά» χαρακτηριστικά, όπως αυτά αποτυπώθηκαν στις έρευνες της περιόδου, βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα τις διαθέσεις των πολιτών, οι οποίες ωστόσο χαρακτηρίζονται, όπως είναι λογικό από **αντιφάσεις**. Σε αυτά καταγράφεται ένα έντονο **αντικυβερνητικό συναίσθημα**, ισχυρότερο από τις «αντιΣΥΡΙΖΑ» διαθέσεις, αλλά ταυτόχρονα και μια ισχυρότερη -έστω οριακά- **θετική στήριξη προς τη ΝΔ** έναντι του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ. Αναλυτικότερα, στο ερώτημα ποιο κόμμα, μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ, θα επιθυμούσατε να κερδίσει τις εκλογές έστω και με μία ψήφο, προηγείται η ΝΔ με 30,9% έναντι 28,3% του ΣΥΡΙΖΑ, ενώ στο ερώτημα ποιο κόμμα θα σας ενοχλούσε να κερδίσει τις εκλογές, επίσης προηγείται η ΝΔ με 39,0%, ενώ για τον ΣΥΡΙΖΑ έχουμε 31,7%.<sup>6</sup> Ταυτόχρονα, η **αντιμετώπιση της ακρίβειας** φαίνεται να είναι το κυρίαρχο θέμα που θα καθορίσει την εκλογική επιλογή των πολιτών, ενώ οι **κυβερνήσεις συνεργασίας** παραμένουν η βασική προτίμησή τους έναντι της πραγματοποίησης νέων εκλογών για το σχηματισμό μονοκομματικής κυβέρνησης.

Με βάση τα παραπάνω, είναι σαφές ότι η προεκλογική περίοδος, τα προγράμματα και η στάση των κομμάτων κατά τη διάρκειά της, θα επηρεάσουν σημαντικά τις τελικές αποφάσεις των εκλογέων, ειδικά αν λάβουμε υπόψη -όπως έχουμε κατ' επανάληψη επισημάνει- ότι **περίπου το 25% του εκλογικού σώματος (που αντιστοιχεί σε 1,5 εκατομμύριο εκλογείς σε απόλυτους αριθμούς) αποφασίζει την τελική του στάση μετά την επίσημη προκήρυξη των εκλογών,**

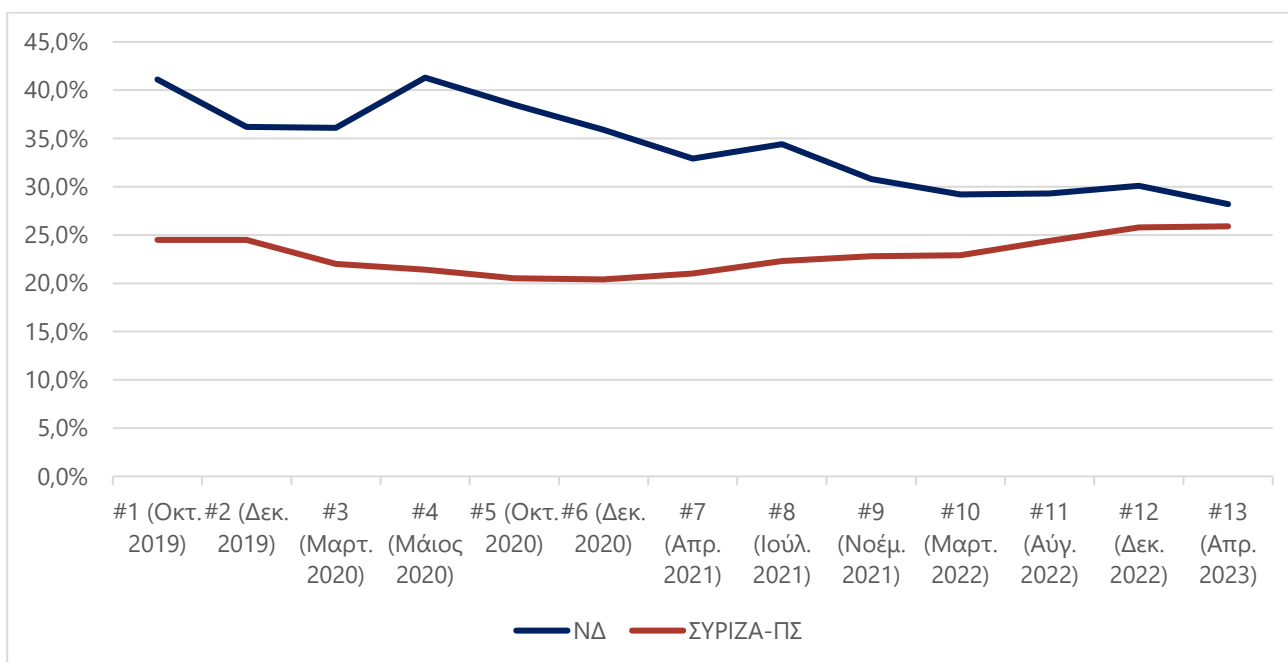
<sup>6</sup> Έρευνα MRB για το OPEN (Μάρτιος 2023), βλ. αναλυτικά τον Πίνακα παραπάνω.

δηλαδή μετά το Πάσχα. Και βέβαια, δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι περίπου ένας/μία στους δέκα ψηφοφόρους (8%, δηλ. 450.000 σε απόλυτα νούμερα) αποφασίζει το τελευταίο σαββατοκύριακο ή και μέσα στο παραβάν.

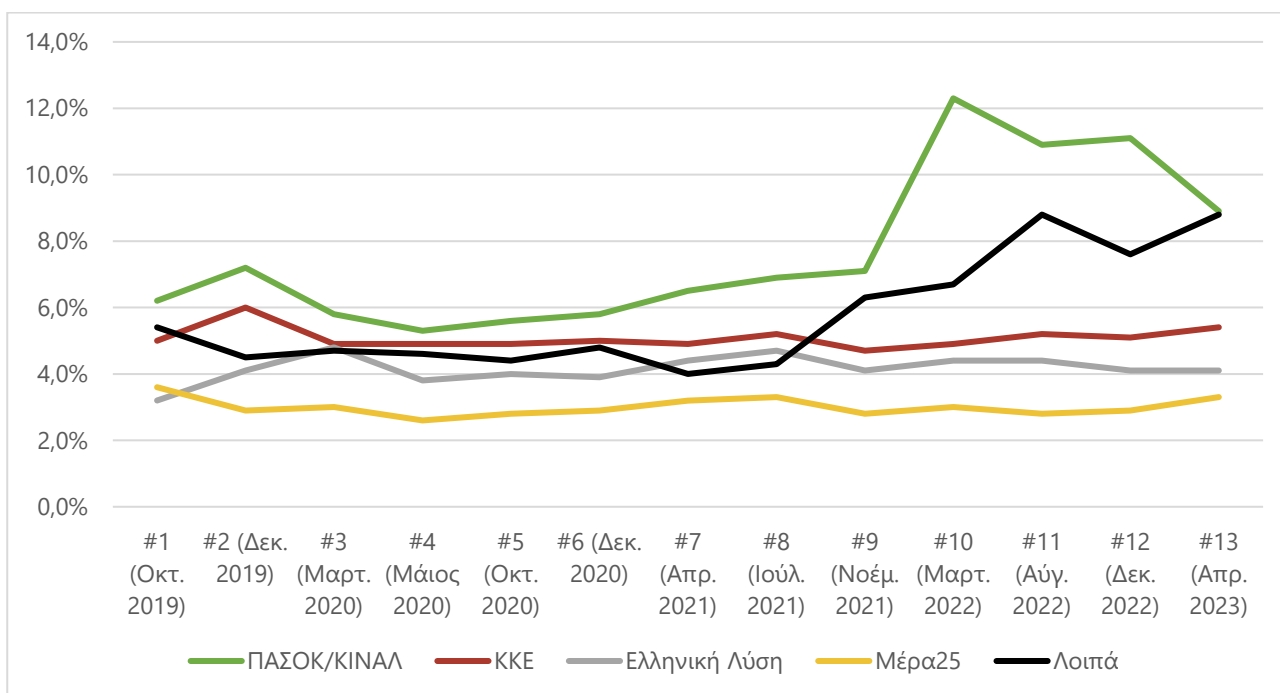
**Διάγραμμα 12: Ποιο κόμμα θα ψήφιζαν οι πολίτες αν γίνονταν αύριο εκλογές; (Πρόθεση ψήφου)**



**Διάγραμμα 13 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΝΔ, ΣΥΡΙΖΑ**



**Διάγραμμα 14 : Πρόθεση ψήφου διαχρονικά (ανάλογα με τις εκδόσεις των Εκλογικών Τάσεων) - ΚΙΝΑΛ, ΚΚΕ, Ελληνική Λύση, Μέρα25**



## Συσπειρώσεις της εκλογικής βάσης των κομμάτων και μετακινήσεις

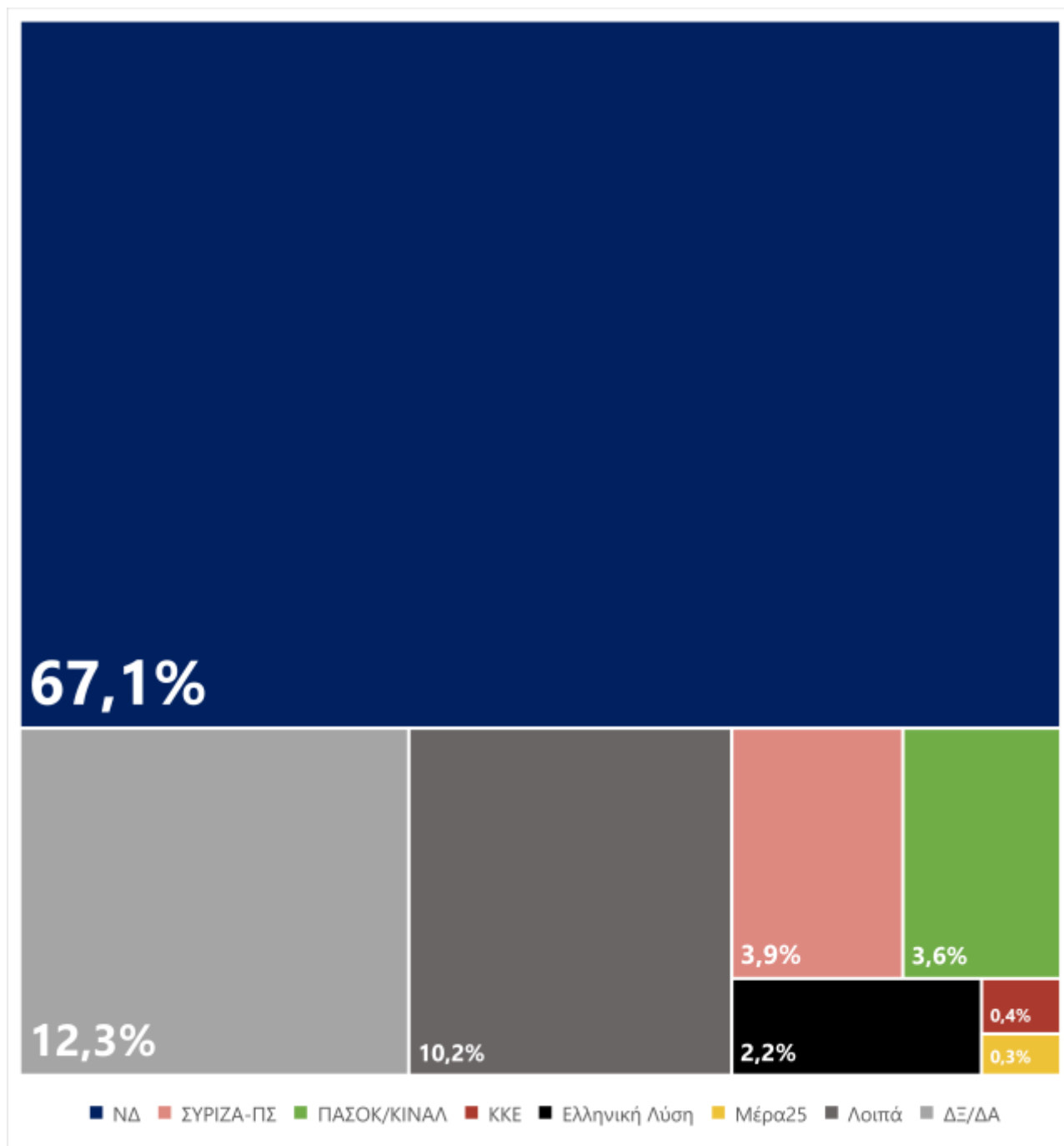
**Σ**ε ό,τι αφορά τον δείκτη της συσπείρωσης και των μετακινήσεων της εκλογικής βάσης των δύο μεγάλων κομμάτων (με σημείο αναφοράς τις εκλογές του 2019), αυτό που αξίζει να επισημανθεί είναι η περαιτέρω μείωση της συσπείρωσης της ΝΔ και η έστω οριακή αύξηση της συσπείρωσης του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, ο οποίος έχει μεγαλύτερη συσπείρωση από τη ΝΔ.

Η συσπείρωση της εκλογικής βάσης των κομμάτων, αν και από μόνη της δεν αποτελεί ασφαλή δείκτη πρόβλεψης της τελικής έκβασης του εκλογικού αγώνα, είναι πάντως ενδεικτική ενός κλίματος νίκης ή ήττας, αισιοδοξίας ή απογοήτευσης μεταξύ των ψηφοφόρων του κάθε κόμματος.

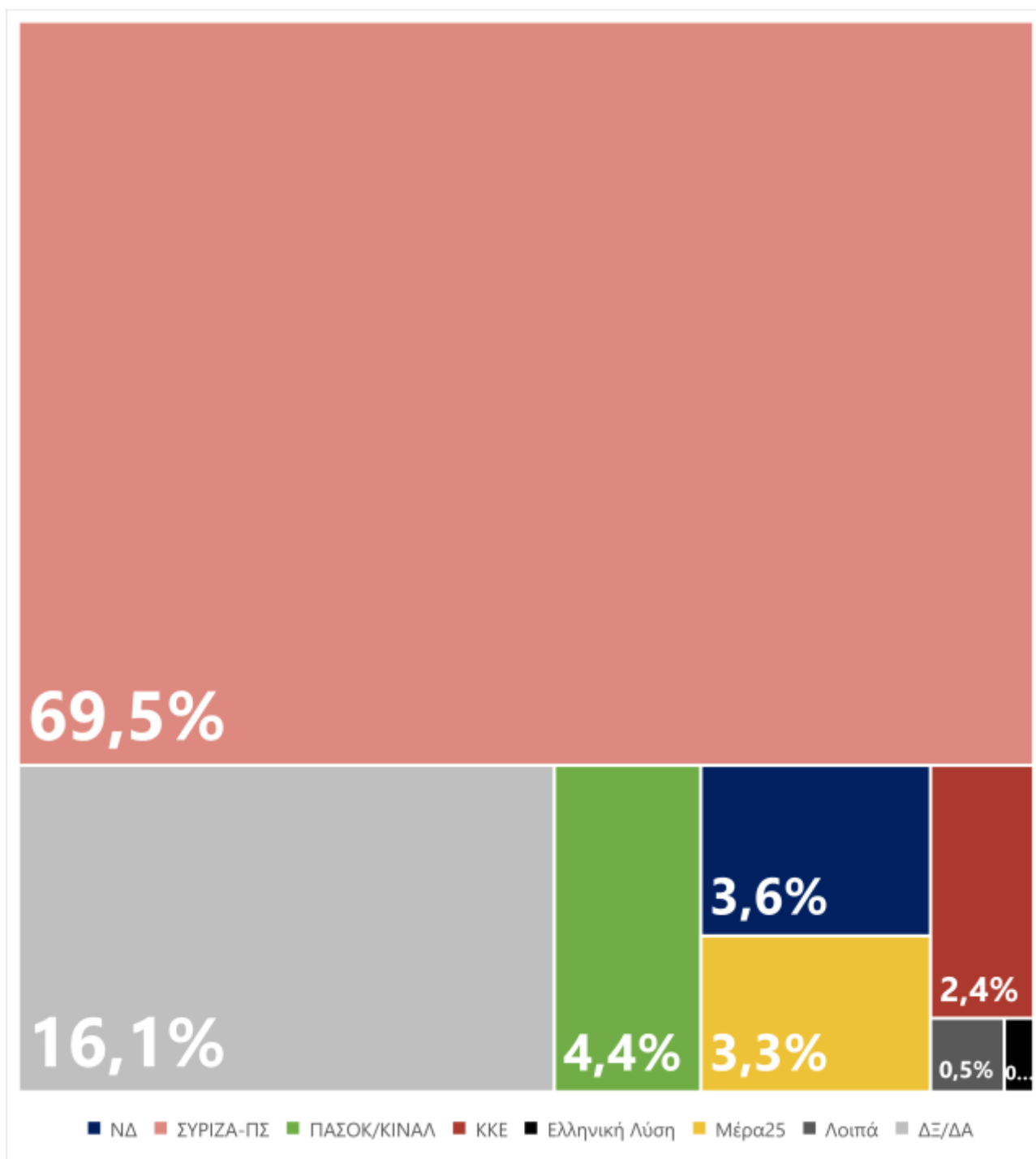
Συνολικά πάντως, πρέπει να επισημάνουμε ότι -με δεδομένο ότι βρισκόμαστε στα πρόθυρα των εκλογών- η συσπείρωση και των δύο μεγάλων κομμάτων παραμένει συγκριτικά χαμηλή για αυτό το σημείο του εκλογικού κύκλου, οπότε πολλά θα κριθούν και στο πεδίο αυτό.

Σημαντικό τέλος είναι το γεγονός ότι πλέον το ισοζύγιο των απευθείας μετακινήσεων μεταξύ ΝΔ και ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ έχει ανατραπεί υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, δηλαδή αυτός παίρνει από τη ΝΔ περισσότερους/ες ψηφοφόρους από αυτούς που χάνει προς τα εκείνη.

Διάγραμμα 15 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΝΔ

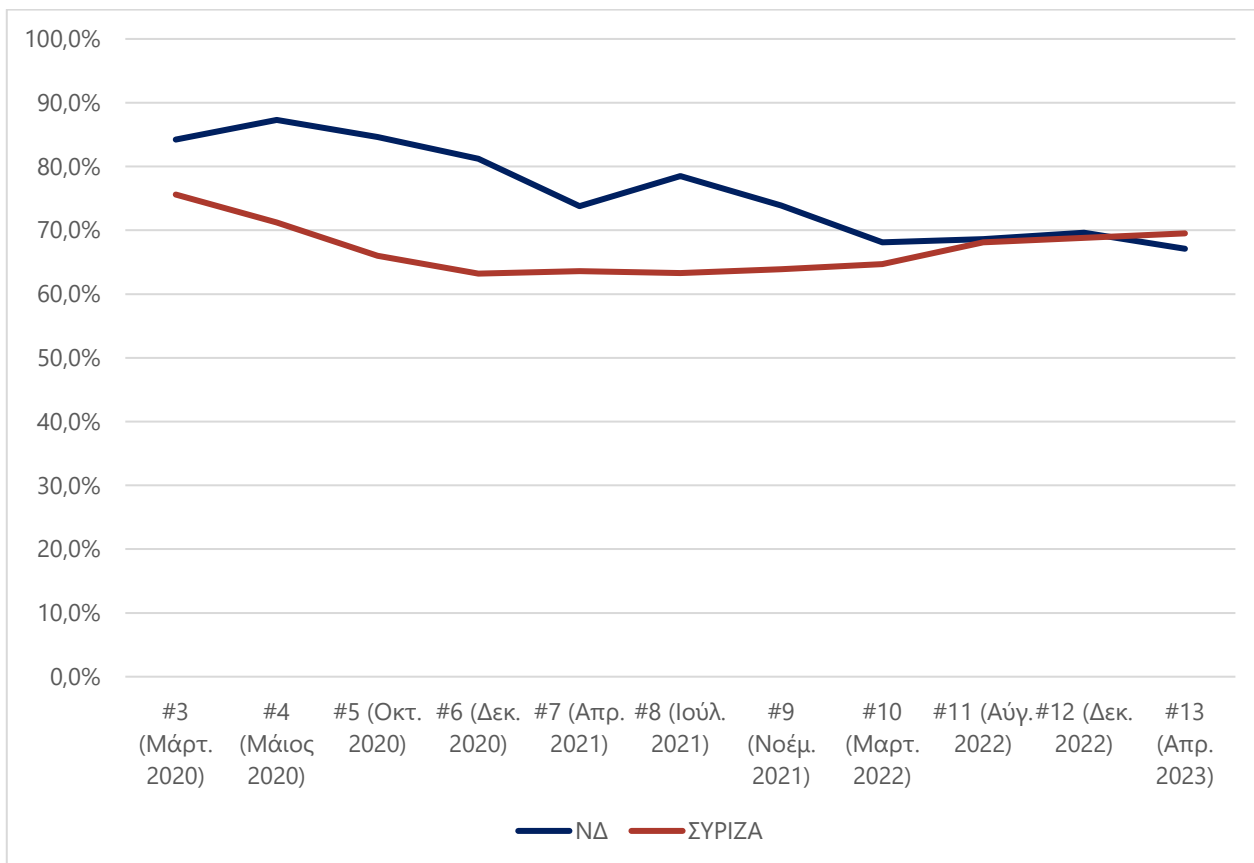


Διάγραμμα 16 : Συσπείρωση και μετακινήσεις ψηφοφόρων ΣΥΡΙΖΑ

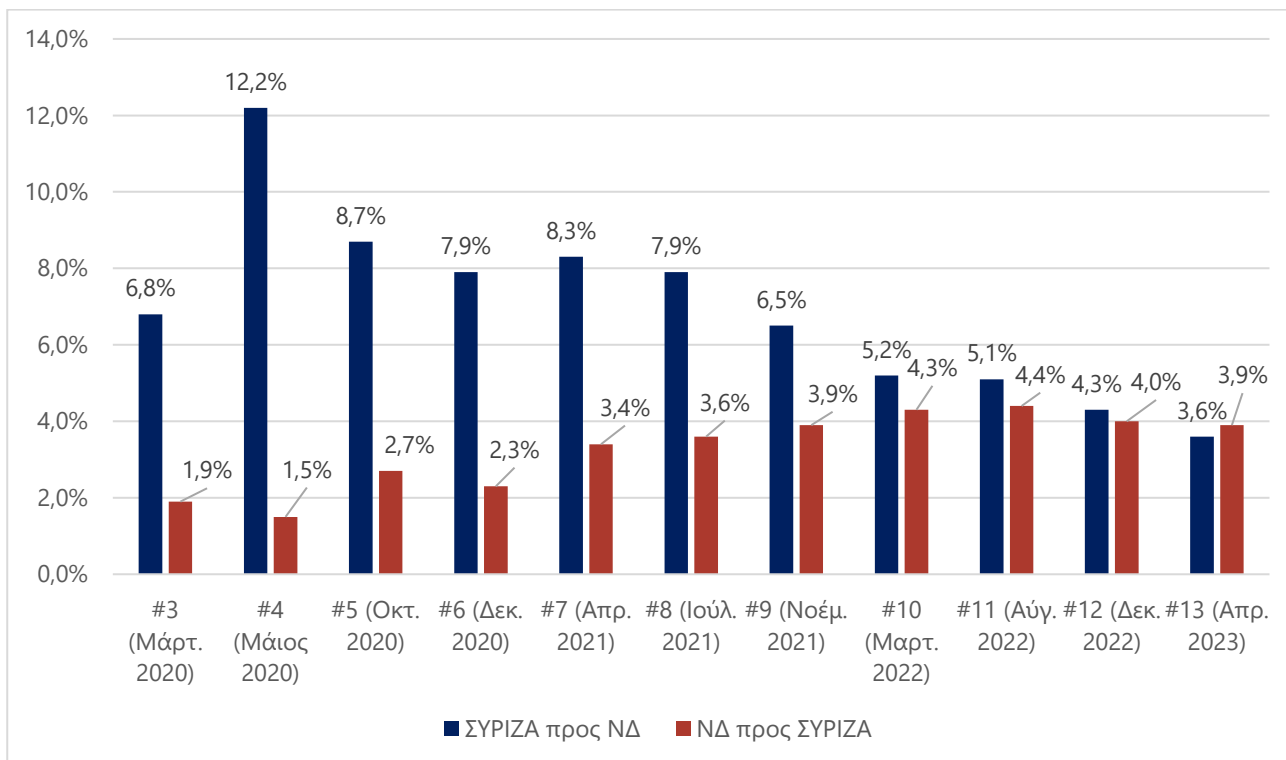




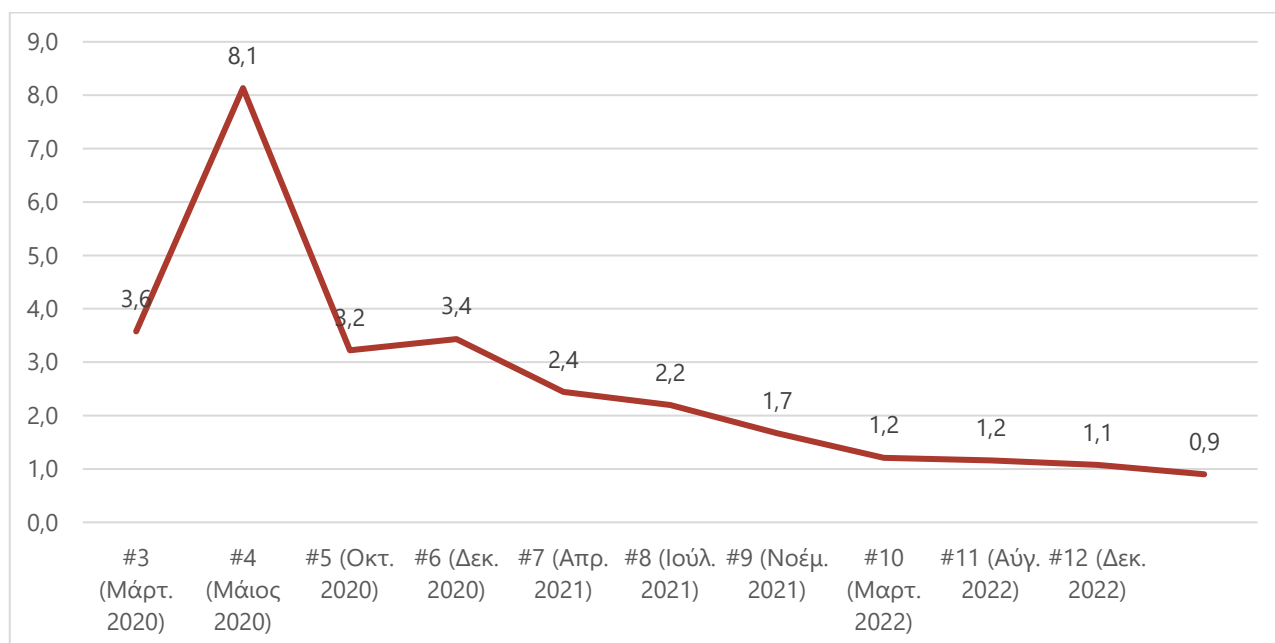
**Διάγραμμα 17: Συσπειρώσεις ΝΔ & ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ (Διαχρονικά)**



**Διάγραμμα 18: Απευθείας μετακινήσεις μεταξύ ΝΔ & ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ (Διαχρονικά)**



**Διάγραμμα 19: Πόσους ψηφοφόρους χάνει ο ΣΥΡΙΖΑ προς την ΝΔ για κάθε έναν ψηφοφόρο που κερδίζει από αυτή; [Αναλογία απευθείας μετακινήσεων (ΣΥΡΙΖΑ προς ΝΔ)/(ΝΔ προς ΣΥΡΙΖΑ)]**



## Η «γκρίζα ζώνη» της αδιευκρίνιστης ψήφου

**Τ**ο τελευταίο στοιχείο που, όπως πάντα, θα παρουσιάσουμε στην ανάλυσή μας, πριν εξάγουμε τα συμπεράσματα για την περίοδο που μελετάμε είναι **ο χώρος που περιγράφουμε ως «γκρίζα ζώνη» της αδιευκρίνιστης ψήφου.**

Ειδικά στην περίοδο αυτή, λίγες μόλις εβδομάδες πριν τις εκλογές, ο χώρος αυτός αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία από ό,τι συνήθως, καθώς **το πόσοι από όσες και όσους δηλώνουν σήμερα «αναποφάσιστοι/ες» (ή ότι δεν θα ψηφίσουν ή θα ψηφίσουν λευκό/άκυρο) τελικά θα προσέλθουν στην κάλπη και κυρίως το ποιο τμήμα αυτών (με βάση προηγούμενη κομματική προέλευση κ.λπ.) θα επιλέξει να ψηφίσει, θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο.**

Σχετικά, επισημαίνουμε τα εξής:

Το «τυπικό» (αν και φυσικά δεν υπάρχει κάτι τέτοιο στην πραγματική ζωή) προφίλ του αναποφάσιστου ψηφοφόρου είναι **νέα γυναίκα, που εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα και τοποθετεί τον εαυτό της πολιτικά στον μεσαίο χώρο.**

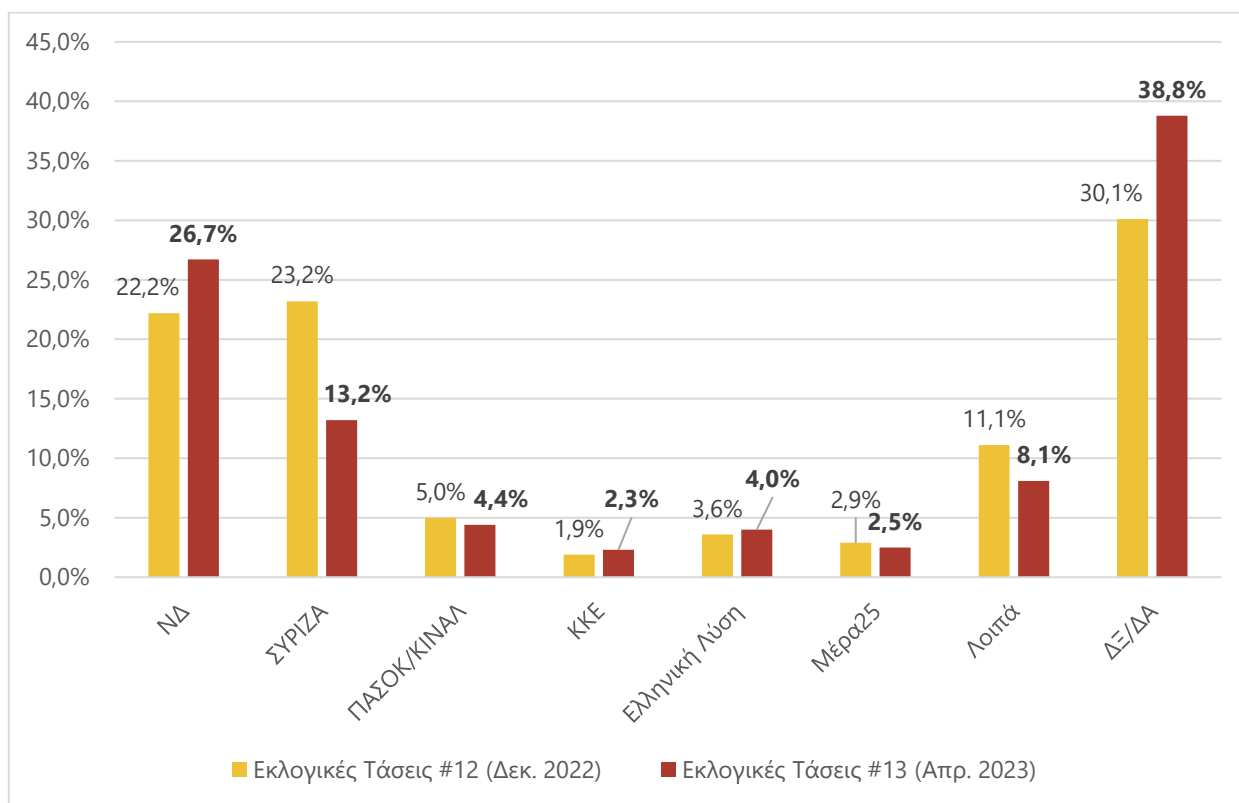
Αριθμητικά, αυτό που παρατηρούμε είναι ότι **η ΝΔ έχει κατά 2,1 ποσοστιαίες μονάδες περισσότερους πρώην ψηφοφόρους της στην «γκρίζα ζώνη» από τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ**, το οποίο σημαίνει ότι -εκτός της πρόθεσης ψήφου όπου, όπως είδαμε, προηγείται- έχει και έναν χώρο από τον οποίο μπορεί να αντλήσει περισσότερους εν δυνάμει ψηφοφόρους προοπτικά. Βέβαια, το αν αυτή η προοπτική θα εκπληρωθεί πράγματι ή αν, αντίθετα, οι πρώην ψηφοφόροι της ΝΔ θα παραμείνουν μέχρι τέλους στη «γκρίζα ζώνη», λόγω απογοήτευσης από το κόμμα τους, μένει να αποδειχθεί.

Σε ό,τι δε αφορά τη σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο, βλέπουμε τα εξής:

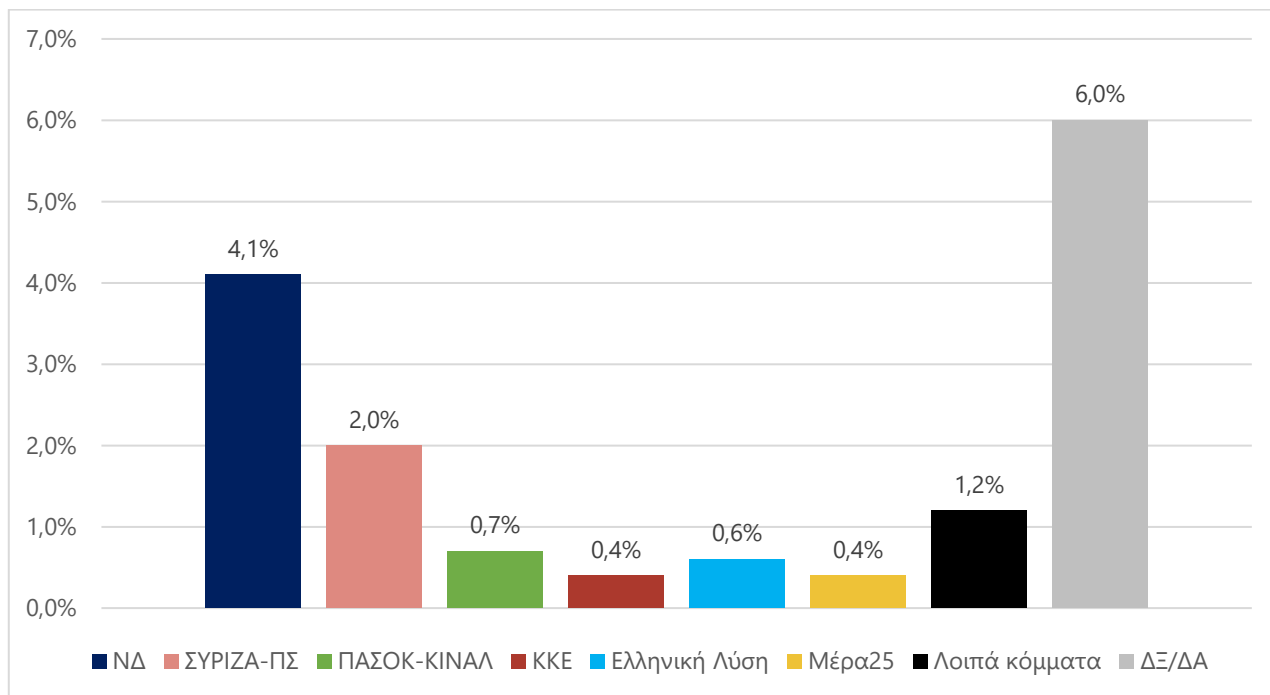
- Αυξήθηκε το ποσοστό των προερχόμενων από τη ΝΔ ψηφοφόρων που ανήκουν στη «γκρίζα ζώνη», ενδεικτικό ενδεχομένως και μιας μεγαλύτερης δυσαρέσκειας σε τμήμα της εκλογικής βάσης του κυβερνώντος κόμματος
- Αντίθετα, μειώθηκαν δραστικά οι προερχόμενοι από τον ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ ψηφοφόροι που βρίσκονται στη «γκρίζα ζώνη». Αυτό σημαίνει ότι καθ' οδόν προς τις κάλπες το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης έχει μεν καταφέρει να πείσει και να ξανακερδίσει περισσότερους πρώην δικούς του ψηφοφόρους, από την άλλη όμως πλευρά όπως είπαμε έχει πια λιγότερα περιθώρια «λαμβάνειν» από τη συγκεκριμένη κατηγορία.
- Τέλος, ένα ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο είναι ότι **αυξάνεται το ποσοστό αυτών που προέρχονται από την «γκρίζα ζώνη» του 2019 και βρίσκονται και τώρα σε αυτή.** Πρόκειται για ένα τμήμα του εκλογικού σώματος, του οποίου η συμμετοχή στις εκλογές είναι όλο και πιο αβέβαιη και την ίδια στιγμή, εφ' όσον πάρει μέρος στις εκλογές, η επιλογή του είναι η πιο δύσκολο να προβλεφθεί.

Πρακτικά όλα τα παραπάνω σημαίνουν ότι -εάν υποθέσουμε ότι όλοι/όλες όσοι/ες σήμερα βρίσκονται στη «γκρίζα ζώνη» προσέλθουν τελικά στις κάλπες- το κάθε κόμμα θα μπορούσε δυνητικά να πάρει επιπλέον από τη δεξαμενή αυτή το ποσοστό που απεικονίζεται στο Διάγραμμα 21, υπό την προϋπόθεση φυσικά ότι όλοι οι αναποφάσιστοι σήμερα ψηφοφόροι θα ξαναψηφίσουν το κόμμα της προηγούμενης επιλογής τους το 2019, κάτι όχι δεδομένο ασφαλώς.

**Διάγραμμα 20 : Τι ψήφισαν τον Ιούλιο του 2019 όσοι/-ες σήμερα ανήκουν στην "αδιευκρίνιστη ψήφο" (Λευκό-άκυρο, αποχή, "Δεν ξέρω, δεν απαντώ"); [Προέλευση «γκρίζας ζώνης»]**



**Διάγραμμα 21: Ποσοστό κάθε κόμματος μεταξύ των αναποφάσιστων**



## Συμπεράσματα – Τάσεις

**Η** ολοκλήρωση του εκλογικού κύκλου αποτελεί και για τη δική μας προσπάθεια ένα ορόσημο. Τον Οκτώβριο του 2019 αμέσως μετά τις εκλογές του 2019, πήραμε -τόσο οι συγγραφείς της παρούσας ανάλυσης όσο και το Ινστιτούτο Νίκος Πουλιαντζάς που μας έδωσε το χώρο να τη δημοσιεύουμε τακτικά- μια **επιστημονική και πολιτική πρωτοβουλία που θεωρούμε ότι απέδωσε καρπούς και συνέβαλε στη δημόσια συζήτηση**, ώστε αυτή να φύγει από μία στιγμιαία και επιδερμική ανάγνωση των ερευνών, με όρους μιας πιο ψύχραιμης, μακροπρόθεσμης, συνολικής και ουσιαστικά πολιτικής οπτικής. Αυτό αποτυπώνεται στο γεγονός ότι όλο και περισσότερα μέσα ενημέρωσης πλέον επιλέγουν να δημοσιεύουν κάποιου είδους «roll of rolls». Σε αυτή τη διαδρομή των τριεσήμεριών χρόνων **μελετήσαμε συνολικά 380 έρευνες**, παρουσιάσαμε ποιοτικά στοιχεία και δώσαμε τη δική μας πολιτική ανάγνωση στα δεδομένα που καταγράψαμε διαχρονικά. Γι' αυτό και πιστεύουμε ότι οι πιστοί αναγνώστες και αναγνώστριές μας έχουν ήδη πολλά στοιχεία και εργαλεία για να κατανοήσουν τις διαδρομές που θα φέρουν το εκλογικό αποτέλεσμα της 21<sup>ης</sup> Μαΐου, όποιο και αν είναι αυτό.

Συνοψίζοντας όσα είπαμε παραπάνω, αν έπρεπε να δώσουμε έναν τίτλο στην τρέχουσα έκδοση των **Εκλογικών Τάσεων** που είναι, αντικειμενικά, προεκλογικές, αυτός θα ήταν «**Οι εκλογές της μεγάλης αβεβαιότητας**».

Εδώ και αρκετό καιρό καταγράψαμε μια **αυξανόμενη δυσaréσκεια** και μια φθορά της κυβέρνησης, την οποία όμως η αξιωματική αντιπολίτευση έχει μέχρι στιγμής κατορθώσει να εισπράξει μόνο εν μέρει. Παρ' όλα αυτά, αυτή η κίνηση στο μέσο χρόνο έχει καταλήξει στο να **ξεκινάει επίσημα η προεκλογική περίοδος με τα δύο κόμματα να βρίσκονται στη μικρότερη ιστορικά απόσταση μεταξύ τους εδώ και πολύ καιρό -ήδη πολύ πριν τις εκλογές του 2019**. Το μεγάλο ερώτημα είναι αν ο ένας μήνας της προεκλογικής περιόδου, ο οποίος όμως έχει όπως έχουμε εξηγήσει ιδιαίτερη βαρύτητα, θα αποδειχθεί αρκετός ώστε να ολοκληρωθεί η τάση που

καταγράψαμε, φέρνοντας μια πολιτική αλλαγή, ή αν τελικώς η ΝΔ θα περάσει πρώτη το εκλογικό νήμα όπως φαίνεται μέχρι στιγμής.

**Υπάρχουν αρκετά στοιχεία που υποστηρίζουν και τις δύο εκδοχές.** Αφ' ενός το προβάδισμα της ΝΔ και του Κυριάκου Μητσοτάκη στην πρόθεση ψήφου και σε αρκετούς άλλους δείκτες που μελετάμε, αν και έχει περιοριστεί δραστικά, υφίσταται ακόμα έστω οριακό, ενώ την ίδια στιγμή το κυβερνών κόμμα διαθέτει και μια μεγαλύτερη δεξαμενή πρώην αναποφάσιστων ψηφοφόρων του. Αφ' ετέρου όμως, ο ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ και ο Αλέξης Τσίπρας έχουν καταφέρει να διανύσουν ήδη μια μεγάλη απόσταση από τις θηριώδεις διαφορές υπέρ της ΝΔ που είχαν καταγραφεί στην αρχή και στο μέσο του εκλογικού κύκλου, φτάνοντας σε μια μάχη κυριολεκτικά στήθος με στήθος και κυρίως, φαίνεται ότι έχουν το προβάδισμα σε μερικά θέματα που είναι κεντρικά σε αυτή την εκλογική αναμέτρηση, όπως είναι π.χ. το ζήτημα της ακρίβειας ή της διαφάνειας.

Όπως αναφέραμε και στην αρχή, κατά τη γνώμη μας **το δυστύχημα στα Τέμπη είναι ένα σημείο τομής και θα παραμείνει τέτοιο, ανεξάρτητα από το πόσο καθαρά αυτό θα αποτυπωθεί στις κάλπες.** Από τη μία πλευρά, η δυσαρέσκεια έναντι της κυβέρνησης καταγράφηκε σαφώς, από την άλλη η αυτοσυγκράτηση της αξιωματικής αντιπολίτευσης που δεν προσπάθησε να εκμεταλλευτεί τον πόνο επιβραβεύτηκε εν μέρει από τους πολίτες. Εξάλλου, **το αίτημα για δικαιοσύνη είναι γενικευμένο στην κοινωνία,** η οποία φαίνεται να εκπέμπει το τελευταίο διάστημα ένα «φτάνει πια». Αυτό είχε άλλωστε καταγραφεί σε έστω αποσπασματικά κοινωνικά ξεσπάσματα, ενώ αποτυπωνόταν και σε επιμέρους «ποιοτικά», όπως λέγονται, στοιχεία των δημοσκοπήσεων, ακόμα κι αν δεν φαινόταν στα στοιχεία της πρόθεσης ψήφου ή δεν ανιχνευόταν σωστά από τους αναλυτές.

Είχαμε πει και σε προηγούμενες ευκαιρίες ότι **για μεγάλο χρονικό διάστημα διαμορφωνόταν το έδαφος για μια «υπόγεια» δυσαρέσκεια,** η οποία αποκαλύφθηκε με έντονο τρόπο τις προηγούμενες εβδομάδες, κυρίως στους δρόμους της χώρας. Με δημοσκοπικούς όρους, το ερώτημα είναι **αν οι δημοσκοπήσεις της περιόδου έχουν καταφέρει να καταγράψουν αυτή**



**τη δυσαρέσκεια επαρκώς και κυρίως να αποκρυπτογραφήσουν το περιεχόμενο και τους αποδέκτες της, καθώς και τους πιθανούς πολιτικούς εκφραστές της,** με τις δεδομένες επιστημονικές αδυναμίες που παρουσιάζει το επιστημονικό εργαλείο της στατιστικής έρευνας, κυρίως σε περιόδους μεγάλης κοινωνικής ταραχής. Διότι, αυτή η δυσαρέσκεια που εκφράζεται βουβά και πραγματοποιεί τεθλασμένες διαδρομές, μπορεί να δημιουργήσει δυσάρεστες ή ευχάριστες εκπλήξεις, ανάλογα σε ποια όχθη βρίσκεται κανείς, το βράδυ των εκλογών.

Σε κάθε περίπτωση, όσο περνούν οι μέρες η «μεγάλη αβεβαιότητα» θα ξεκαθαρίζει σταδιακά, αν και -εκτός μεγάλου απροόπτου- την τελική έκβαση αυτής της αναμέτρησης θα τη μάθουμε μόνο όταν κλείσουν οι κάλπες. Εμείς, σε ό,τι μας αφορά, θα επανέλθουμε πλέον μετά τη διαδικασία αυτή.